

Kuluttajatutkimus herkän ihon ominaisuuksista ja tarpeista

Oksanen, Suvi

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

Kuluttajatutkimus herkän ihon
ominaisuuksista ja tarpeista

Suvi Oksanen
Kauneudenhoitoala
Opinnäytetyö
Joulukuu 2010

Suvi Oksanen

Kuluttajatutkimus herkän ihon ominaisuuksista ja tarpeista

Vuosi 2010 Sivumäärä 70

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä tietoa herkän ihon ominaisuuksista ja selvittää tutkimuksen avulla otetaanko herkkäihoisten tarpeet huomioon päivittäistavarakaupan kosmetiikkavalikoimissa. Kyselyn ja haastattelun avulla haluttiin tuoda esille muun muassa minkälaisia ominaisuuksia kuluttajat arvostavat herkän ihon tuotteissa sekä ostopäätökseen vaikuttavia asioita. Yhteistyökumppanina opinnäytetyössä toimi L'Oréal Finland.

Teoreettisen viitekehyksen tavoitteena oli käydä läpi ihon rakennetta, kertoa kosmetiikan turvallisuudesta, tarkastella herkän ihon ilmiötä sekä -ominaisuuksia, koota tietoa atooppisen ja kosmetiikalle allergisen ihon syistä ja oireista, tuoda ilmi yleisimpiä allergiaa ja yliherkkyyttä aiheuttavia kosmetiikan raaka-aineita kuten hajusteita ja säilöntäaineita sekä kertoa lyhyesti Allergia- ja Astmaliiton toiminnasta.

Tutkimus suoritettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena, jossa vastaajat olivat n. 15-70-vuotiaita suomalaisia naisia. Kvalitatiivinen lisätutkimus tehtiin sähköpostihaastatteluna kahdeksalle herkkäihoiselle. Tutkimukset osoittivat, että herkkäihoiset vastaajat arvostivat eniten laadukkaita ja edullisia herkän ihon tuotteita, joissa tärkein ominaisuus oli, että tuote tuntuu hyvältä iholla. Ihanteelliset herkän ihon tuotteet olisivat hajusteettomia eivätkä sisältäisi kuivattavia aineita, kuten alkoholia. Lisäksi tuotesarjan valikoima saisi olla nykyistä laajempi. Päivittäistavarakaupoissa olisi tarvetta uudelle herkän ihon tuotesarjalle, koska kilpailu herkän ihon sarjojen kesken on yllättävän pientä.

Ohjaajat: FK Ritva Kurimo ja KTM Auli Hietanen

Avainsanat: herkkä iho, ihon rakenne, atooppinen iho, kosmetiikka-allergia, kosmetiikan raaka-aine, säilöntäaine, hajuste, Allergia- ja Astmaliitto.

Suvi Oksanen

Consumer research of the features and needs of sensitive skin

Year	2010	Pages	70
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelor's thesis was to gather information on sensitive skin and to study if grocery stores have enough products available to fulfil the needs that sensitive skin has. In addition, the purpose was to reveal, among other things, what kind of features consumers value in sensitive skin products, and other things that impact their purchase decision. This thesis was done in collaboration with L'Oréal Finland

The goal of the theoretical section was to discuss the structure of skin and the safety of cosmetic products, examine the phenomenon and features of sensitive skin, gather information on the causes and symptoms of atopic and allergic skin, discover common cosmetic raw material causing allergy and hyper reactions, such as fragrances and preservatives, as well as briefly discuss the aims of Allergy- and Asthma Federation in Finland.

The research was carried out by a quantitative inquiry, and the respondents were Finnish women between the ages of 15-70 years. The qualitative research was conducted through an email interview with eight consumers, who considered themselves having sensitive skin. The results showed that people who have sensitive skin appreciate inexpensive and quality cosmetics, and the most important feature was that the product feels good on the skin. The ideal sensitive skin's product was fragrance free and not containing alcohol or other materials that dry out the skin. In addition, the family of the products should be broader. There would be demand for new sensitive skin product lines in the grocery stores, because the competition between sensitive skin product lines is surprisingly small.

Tutor teachers: Ritva Kurimo, M.Sc. (Chemistry), Auli Hietanen, M.Sc. (Economics).

Keywords: sensitive skin, structure of skin, atopic skin, cosmetic allergy, cosmetic raw material, preservative, fragrance, Allergy- and Asthma Federation in Finland.

Sisällys

1	JOHDANTO	5
2	IHO	6
2.1	Ihon rakenne	6
2.2	Ihon apuelimet ja pH	8
2.3	Kosmeettinen ihotyyppi.....	8
2.4	Ihotyyppi auringon sietokyvyn mukaan.....	9
3	KOSMETIIKAN TURVALLISUUS.....	10
4	HERKKÄ IHO.....	12
4.1	Esiintyvyys.....	13
4.2	Herkän ihon tunnusmerkit	14
4.3	Oireilu	14
4.4	Eksogeeniset ja endogeeniset tekijät.....	16
4.5	Luokittelu.....	16
4.6	Herkän ihon identifiointi.....	17
5	ATOOPPINEN IHO.....	17
6	KOSMETIIKKA-ALLERGIA.....	19
6.1	Allerginen kosketusihottuma	19
6.2	Tuoksuyliherkkyys.....	21
7	YLEISIMMÄT ALLERGIAA AIHEUTTAVAT RAAKA-AINEET KOSMETIIKASSA	21
7.1	Hajusteet	22
7.2	Säilöntäaineet	25
7.3	Muut herkistävät tekijät	28
8	PARABEENIT.....	29
9	ALLERGIA-JA ASTMALIITTO	29
10	TUTKIMUS	30
10.1	Tulosten analysointi	32
11	POHDINTA	52
	Kuvat	59
	Kuviot	59
	Taulukot	59
	Liitteet.....	59

1 JOHDANTO

Suomessa on useita kosmetiikkasarjoja, jotka ovat suunnattu herkkäihoisille. Nämä tuotteet myyvät, koska niin monet luokittelevat itsensä herkkäihoisiksi tai saavat iho-oireita silloin tällöin. Yleisesti herkän ihon termiä voidaan käyttää henkilöillä, joiden katsotaan sietävän ulkoisia ärsytyksiä ihossa keskimääräistä huonommin (Loden & Maibach 2000, 429). Suomessa ilmasto laittaa normaalinkin ihon koetukselle, koska sääolosuhteet ovat kovin vaihtelevat eri vuodenaikoina verrattuna moniin muihin maihin. Herkkäihoisille suunnatut tuotteet ovat kuitenkin useimmiten apteekissa myytäviä, hieman kalliimpia merkkejä tai sitten tuoteperheen valikoima on hyvin pieni. Lisäksi monissa herkälle iholle suunnatussa päivittäistavaratuotteissa on hajusteita tai muita yleisesti allergisoivia aineita.

Opinnäytetyön aihe lähti liikkeelle omasta kiinnostuksestani tutkia herkän ihon ilmiötä, -syitä ja -oireilua ja kerätä tietoa kosmetiikka-allergioista sekä herkistävästä raaka-aineista. Yhteistyökumppanina opinnäytetyössäni toimi L'Oréal Finland. Kosmetiikka-allergialla tarkoitetaan oireita, joita tulee ihon, silmien, suun limakalvon, hampaiden, hiusten tai kynsien puhdistukseen, suojaamiseen tai ulkonäön tai tuoksun muuttamiseen käytetyistä tuotteista (Kosmetiikka-asetus 1223/2009). Allergialla puolestaan tarkoitetaan immunologisten mekanismien välittämää haitallista reaktiota, joka aiheutuu useimmiten kehon ulkopuolelta tulevasta allergeenista (Hannuksela, Lauerma, Herten & Haahtela 2007,12). Kosmetiikka-allergia tai yliherkkyys johtuu useimmiten tuotteen sisältämistä säilöntäaineista tai hajusteista. Joskus oireita tulee myös mm. tuotteen pinta-aktiivisista aineista kuten pesevistä aineista tai emulgaattoreista. Oireina voi olla muun muassa ihoärsytystä, punoitusta ja ihottumaa. Haitallisin ilmenemismuoto on kosketusallergia eli -ekseema. Allergia selvitetään useimmiten lappu- eli epikutaanitesteillä tai ihopistekoe- eli prick-testillä. Kosmetiikka-allergiasta ei pääse kokonaan eroon, mutta useimmat allergisoituneet pystyvät silti käyttämään pieniä määriä oireitakin aiheuttavaa kosmetiikkaa.

Kiinnostukseni aihetta kohtaan syntyi, koska oma ihoni oireilee etenkin talviaikaan ja myös lähipiirissäni moni kärsii kosmetiikan yliherkkyysreaktioista. Moni tuttavani on myös kertonut, ettei löydä päivittäistavarakaupasta laadukasta herkän ihon tuotesarjaa. Varsinkin hajusteettomia tuotteita on ollut hankala löytää tarjolla olevista tuotemerkeistä. Siksi lähdinkin selvittämään tutkimuksen avulla, onko herkkäihoisille tarpeeksi valinnanvaraa päivittäistavarakauppojen ja semiselektiivisten kosmetiikkaliikkeiden valikoimissa. Lisäksi oli mielenkiintoista ottaa selvälle, huomioidaanko herkkäihoisten tarpeita tuotevalikoimissa ja tuotteiden raaka-aineissa sekä kuinka paljon Allergia- ja Astmaliiton yhteistyötunnus tuo lisäarvoa tuotteelle. Kyselyn avulla halusin myös tuoda ilmi mm. minkälaisia ominaisuuksia kuluttajat arvostavat herkän ihon tuotteissa, minkälainen olisi ideaali herkän ihon tuotesarja sekä yleisimpiä ostopäätösten tekoon vaikuttavia asioita.

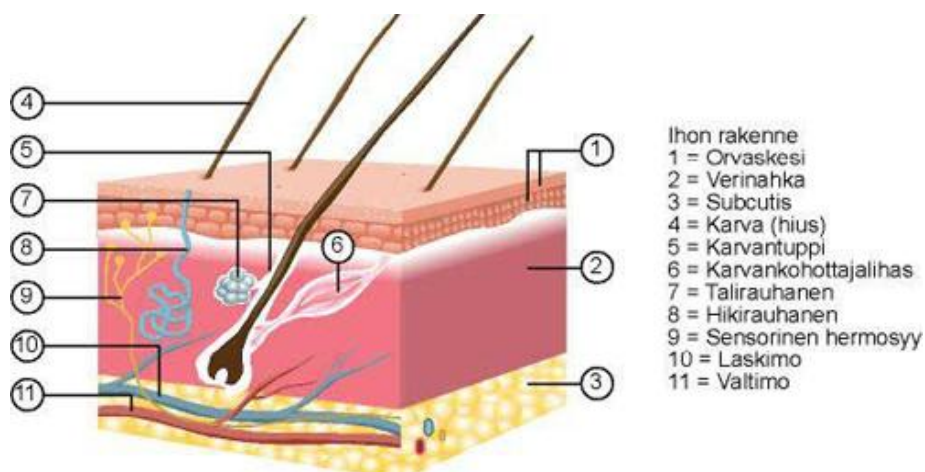
Teoreettisessa viitekehyksessä halusin kartoittaa mm. yleisimpiä allergiaa ja yliherkkyyttä aiheuttavia kosmeettisia raaka-aineita, koota yhteen herkän ihon ominaisuuksia, kerätä aineistoa allergisen ja atooppisen ihon syistä ja tuoda esiin niihin liittyviä iho-oireita. Opinnäytetyössäni en käsitellyt hennatatuointien aiheuttamia allergioita ja hiusväriaineiden aiheuttamia allergioita käsitelin vain lyhyesti, vaikka ne ovatkin kasvussa Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksessä työskentelevän kosmetiikkaneuvoja Päivi Kousan mukaan (Kousa 2010). Lisäksi jätin pois herkän- ja allergisen ihon hoitoon liittyvät ohjeet.

2 IHO

Iho muodostaa rajapinnan ihmiskehon elimistön ja ulkomaailman välille ja se on ihmiskehon suurin elin. Ihon paksuus ilman ihonalaiskudosta on noin 1-4 mm. Paksuinta iho on jalkapohjissa ja ohuinta silmäluomissa sekä taivepaikoissa. Aikuisen ihmisen ihon kokonaispinta-ala on noin 1,5-2 m² ja sillä on useita tärkeitä toimintoja. Ihon tehtävä on suojella alla olevia kudoksia, osallistua ihmisen lämmönsäätelyyn sekä säilöä verta. Se toimii myös vesieristeenä, joka estää liialliseen nesteeseen haihtumisen kehosta. Lisäksi ihossa olevat hermosyyt auttavat ihmistä tulkitsemaan kehon ulkopuolisia aistimuksia kuten lämpöä, kylmyyttä, painetta sekä kipua. Auringonvalon avulla iho muodostaa myös D-vitamiinia. (Nienstedt, Hänninen, Arstila & Björkqvist 2000, 93-94; Iholiitto 2010.)

2.1 Ihon rakenne

Iho jaetaan kolmeen pääkerrokseen. Päälimmäisenä on epidermis eli orvaskesi, joka muodostuu kerrostuneesta epiteelikudoksesta. Seuraavana dermis eli verinahka, jonka hiussuonten kautta ravinto kulkeutuu epidermikseen. Alimmaisena ihonalaiskudos eli subkutis, joka liittyy ihon alla oleviin kudoksiin. (Nienstedt ym. 2000, 93-94; Baumann, 2002,3.)

Kuva 1: Ihon rakenne

(Nordströmin plastiikkakirurginen sairaala)

Epidermis

Orvaskedessä eli epidermiksessä on ohuessa ihossa neljä kerrosta ja paksussa ihossa viisi kerrosta. Nämä ovat tyvikerros, okasolukerros, jyväiskerros, kirkassolukerros (esiintyy vain paksussa ihossa) ja päällimmäisenä marraskesi eli sarveiskerros (stratum corneum, skin barrier). Orvaskesi uusiutuu jatkuvasti siten, että tyvisolut jakautuvat kahtia ja toinen jakautuneista soluista siirtyy okasolukerroksen kautta ylemmäs sarveissolukerrokseen. Tyvisoluvaiheessa solut ovat muodoltaan pyöreitä, mutta litistyvät erilaistuessaan. Tätä tapahtumasarjaa kutsutaan keratinisoitumiseksi. (Baumann 2002,3.)

Sarveissolukerroksen litteät keratiinisolut muodostavat tiiliskivimäisen, ihoa ulkoisilta ärsytystekijöiltä suojaavan kerroksen yhdessä ihossa olevien lipidien eli rasva-aineiden kanssa. Tällaisia rasva-aineita ovat muun muassa triglyserolit, rasvahapot, skvaleeni, vaha-esterit, diasyyloglyserolit, kolesteroli-esterit sekä kolesteroli. (Martin, Rieger 2000,3; Baumann 2002 3,6.) Orvaskesi uusiutuu jatkuvasti, jolloin vanhat keratiinisolut hilseilevät vähitellen pois tuoreempien solujen tieltä. Tavallisesti orvaskesi uusiutuu kokonaan 6-10 viikossa. (Förster 2002, 124-127, Iholiitto 2010.)

NMF (Natural Moisturizing Factor) on ihon luonnollinen kosteustasapainon ylläpitäjä, joka koostuu aminohapoista ja niiden aineenvaihdunnan tuotteista, jotka puolestaan muodostuvat Filaggrin-nimisen proteiinin hajoamisen sivutuotteena. Filaggrin-proteiini muun muassa sitoo keratiinisäikeet sarveissolukerroksen pinnalla. NMF:n tehtävä on toimia ihon pinnan humektanttina, toisin sanoen absorboida eli imeä vettä itseensä, jolloin iho pysyy pehmeänä ja kosteutettuna. Ihonhoidon kannalta epidermis on ihon tärkein kerros, koska kosmeettiset aineet vaikuttavat siellä, eivätkä saa imeytyä syvempiin kerroksiin. (Baumann 2002, 6.)

Dermis

Verinahka eli dermis koostuu pääosin kollageenista, elastaanista ja erilaisista glykosaminoglykaaneista. Dermis antaa iholle sen muodon, paksuuden ja notkeuden. Terveen ihon kuivapainosta on noin 70 %:ia kollageenia. Kollageenin ja elastiinin lisäksi 0,4 %:ia ihon kuivapainosta on retikuliini-nimistä kuitusäiettä. (Martin & Rieger 2000, 18.) Ihon kollageeni uusiutuu 1-2 vuodessa ja se on hyvin kestävä; vain tietyt entsyymit pystyvät hajoittamaan sitä. Kortisoniyhdisteiden käyttö ohentaa ihoa juuri kollageenin muodostumisen estämisen takia. Elastiinin tehtävä on pitää iho kimmoisana ja palauttaa iho normaaliksi esimerkiksi venytyksen jälkeen. (Martin & Rieger 2000, 5-6; Iholiitto 2010; Baumann 2002, 9-12.)

Glykosaminoglykaaneja on ihossa n. 0,1-0,3 %:ia. Niiden tehtävänä on sitoa ihoon vettä ja sitä kautta toimia osana ihon aineenvaihduntaa. Glykosaminoglykaanien määrä vähenee ihon vanhetessa ja samalla ihon kosteuspitoisuus vähenee. Sama ilmiö tapahtuu myös esimerkiksi

kortikoidivalmisteiden käytön yhteydessä, minkä takia kortikoidivalmisteet myös kuivattavat ihoa. (Iholiitto 2010; Baumann 2002, 11.)

Subkutis

Subkutis eli Ihonalaiskudos (hypodermis) muodostuu suurimmalta osin rasvakudoksesta sekä sitä koossa pitävistä sidekudossäikeistä. Subkutiksen tehtävänä on suojata elimistöä iskuilta, toimia kehon energianlähteenä sekä toimia siteenä ihon ja muiden kudosten, kuten lihaskalvojen ja jänteiden välillä. Subkutiksen paksuus vaihtelee esimerkiksi hormonaalisen ja ravitsemuksellisen tilan, iän ja sukupuolen mukaan. (Martin & Rieger 2000, 5-6; Baumann 2002, 12.)

2.2 Ihon apuelimet ja pH

Ihossa on niin sanottuja apuelimiä, joita ovat kynnet, ihokarvat ja ihon rauhaset: hiki-, tali- ja maitorauhaset. Terveen ihon pinta on muun muassa hien vaikutuksesta hieman hapan ja sen pH on noin 3-6. Hikirauhasten erittämät pienimolekyyliset rasvahapot hillitsevät bakteerien ja sienten kasvua iholla. Tauteja torjuvat osaltaan myös ihon pinnan hyvälaatuiset bakteerit (normaalifloora), jotka ovat sopeutuneet elämään ihon happamassa ympäristössä. Liian innokas peseytyminen voi vähentää näiden bakteerien määrää ja edesauttaa pahanlaatuisten mikrobien pesiytymistä iholle. (Martin & Rieger 2000; 11-12, Nienstedt ym. 2000, 93-103; Baumann 2002, 35.)

2.3 Kosmeettinen ihotyyppi

Puhuttaessa ihotyypeistä tarkoitetaan useimmin kosmeettisia ihotyyppejä tai ihotyyppejä auringon sietokyvyn mukaan. Iho on jaoteltu kosmeettisesti neljään eri perusihotyyppiin, jotka ovat kuiva-, normaali-, sekaiho- ja rasvainen ihotyyppi. Tämän luokituksen avulla on helpompi tunnistaa ihon tarpeet sekä valita iholle oikeanlainen hoito sekä tuotteet. Ihotyyppi ei pysy samanlaisena koko elämän ajan, vaan se vaihtelee erilaisten tekijöiden vaikutuksista, joita ovat muun muassa ikä, terveys, elinolosuhteet, elämäntavat, hormonaaliset tekijät sekä vuodenaika. Ihotyypin sekä ihon laadun määrittelyssä otetaan huomioon muun muassa ihon kosteuspitoisuus, rakenne, ihohuokosten koko, talineritys, väri, verenkierto, kiinteys, sekä ihon epäpuhtaudet kuten komedot eli mustapäät. Tarkemmassa analyysissä otetaan huomioon myös ihon erityispiirteitä, kuten pigmenttihäiriöitä, laajentuneita verisuonia, couperosaa, karvoitusta ja mahdollisia arpia. (Förster 2002, 244; Antczak & Antczak 2001, 42-43.)

Normaalin ihon kaikki toiminnat ovat tasapainossa, joten se ei ole liian kuiva eikä liian rasvainen. Lapsilla on usein normaali iho, mutta se muuttuu useimmiten aikuisikään

mennessä. Normaalin ihon rakenne on sileä sekä tasainen ja se näyttää terveeltä ulospäin. Sitäkin on silti hoidettava oikein, jotta se säilyy hyväkuntoisena. (Antczak & Antczak 2001, 42-43.)

Kuivassa ihotyypissä ihon sarveiskerros on menettänyt kosteuttaan, eivätkä talirauhaset tuota riittävästi ihon pintaa voitelevaa talia. Päinvastoin kuin luullaan, kuiva iho ei ole rasvaisen ihon vastakohta, vaan epidermiksen vesipitoisuus on normaalia pienempi. Ihon vesipitoisuus arvioidaan mittaamalla ihon sähkönvaraamiskyky eli kapasitanssi ja toisena mittarina käytetään ihon läpi virtaavan ja siitä haihtuvaa veden määrää (englanniksi Transepidermal Water Loss eli TEWL). (Hannuksela 2009a.; Baumann 2002, 29-31.) Monien iho on kuivempi talvisin johtuen ilman kosteuden vähenemisestä. Tällöin iho tuntuu kuivalta ja kireältä sekä mahdollisesti myös hilseilee ja kutiaa. Kuiva iho saattaa myös näyttää kalpealta johtuen heikentyneestä verenkierrosta. (Antczak & Antczak 2001, 42-43.) Eräät ihotautilääkärit pitävät kuivan ihon yleistymisen syynä sitä, että nykyään ihoa pestään sekä käydään suihkuissa ja kylvyissä paljon useammin kuin esimerkiksi 50- vuotta sitten (Baumann 2002, 29).

Rasvainen iho johtuu siitä, että talirauhaset tuottavat liikaa rasvaa eli sebumia. Tällöin iholle voi myös muodostua helpommin epäpuhtauksia, kuten finnejä ja mustapäitä. Iho huokokset ovat usein laajentuneet runsaan talinerityksen takia, jolloin ne myös erottuvat selkeämmin. Rasvainen iho on erityisesti teini-iän ongelma, mutta sitä esiintyy kaikenikäisillä ihmisillä, kuitenkin useammin miehillä kuin naisilla. (Antczak & Antczak 2001, 42-43.) Ihon pinnalla ja talirauhasten tiehyissä on rasvahiivoja (*Malassezia* ja *Cryptococcus*) sekä bakteereja (erityisesti propionibakteereja), jotka pilkkovat ihon talia vapaiksi rasvahapoiksi. Ne puolestaan ärsyttävät ihoa, joka tuntuu ihon kutinana, kirvelynä, punoituksena ja hilseilynä. Samalla iho myös kuivuu. Tästä johtuen rasvainen iho saattaa olla myös kuiva. (Hannuksela 2009a.)

Sekaiholla on rasvaisia, normaaleja ja kuivia alueita ja se on yleisin ihotyyppi Suomessa. Sekaiho on yleensä rasvainen kasvojen T-alueelta, mutta muualta esim. kuiva. Tällöin nenän, leuan ja otsan iho on rasvainen, mutta poskien iho on kuiva. (Iholiitto 2010, Antczak & Antczak 2001, 42-43.)

2.4 Ihotyyppi auringon sietokyvyn mukaan

Ihotyypit jaotellaan myös määrittelemällä kuinka hyvin mikäkin ihotyyppi sietää auringon UV-säteilyä seuraavasti:

Tyyppi I palaa herkästi, ei rusketu

Tyyppi II palaa useimmiten, ruskettuu hitaasti

Tyyppi III palaa joskus, ruskettuu yleensä hyvin

Tyyppi IV ei koskaan pala, ruskettuu erittäin hyvin

Useimmiten auringon sietokyvyn luokitukseen vaikuttaa mm. ihon- ja hiustenväri siten, että useimmiten luonnostaan vaaleat ja punapigmenttiset ovat tyyppiä I-II ja pigmentiltään tummemmat vastaavasti tyyppiä III-IV. Tämä ei kuitenkaan aina pidä paikkaansa, vaan poikkeuksiakin löytyy. (Martin & Rieger 2000, 31.)

3 KOSMETIIKAN TURVALLISUUS

Kosmetiikan aiheuttamat allergiat sekä yliherkkyyttä aiheuttavat reaktiot ovat lisääntyneet viime vuosina. Yleisimmin oireita kosmetiikasta saavat herkkäihoiset. Hypoteesini jo ennen kyselytutkimuksen tekoa oli, että herkäksi ihonsa luokittelevien kosmetiikkakuluttajien lukumäärä on Suomessa erittäin suuri. Suurimmalla osalla ei varmaankaan ole todettu varsinaista kosmetiikka-allergiaa, vaan ihoon saattaa tulla yliherkkyyksireaktioita tietyistä tuotteista tai olosuhteista. On aivan normaalia, että ihoon tulee ärsytysreaktioita liian voimakkaiden tai muuten epäsojivien tuotteiden käytöstä. Joskus myös vääristä käyttö- tai säilytystavoista johtuen kosmetiikka saattaa kontaminoitua eli pilaantua ja tästä syystä aiheuttaa oireita. Herkkä iho ei aina ole myöskään pysyvä ongelma, vaan oireet saattavat vaihdella kausiluontoisesti muun muassa vuodenaikojen mukaan. Joskus yliherkkyyksireaktioiden syynä ei ole lainkaan kosmetiikka, vaan iho on saattanut ahavoitua esimerkiksi pakkasen vaikutuksesta.

Kuitenkin niille, jotka ovat oikeasti herkistyneitä kosmetiikan raaka-aineille ja saavat niistä voimakkaita oireita, on ensiarvoisen tärkeää pystyä selvittämään, mitä kaikkea tuotteet sisältävät. Tällöin selkeät pakkausmerkinnät ovat kuluttajalle suuri apu. Esimerkiksi USA:ssa ei ole yhtä tarkkoja lakimääräyksiä kuin EU:ssa, joten siellä saa käyttää termejä ”hypoallergeeninen”, ”dermatologisesti testattu” sekä väitteitä ”ei aiheuta ihoärsytystä” yms. täysin vapaasti, ilman minkäänlaisia todisteita asiasta. Tällainen saattaa olla kuluttajalle hyvin harhaanjohtavaa. (Antczak & Antczak 2001, 11-12.)

EU:n alueella ollaan lainsäädännöllisesti tiukempia, ja kaikki markkinointiväitteet kuten ”soveltuu herkkäihoiselle” ovat tarkasti säädeltyjä. Yrityksellä tulee olla todisteita väitteidensä tueksi. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaisista testausmenetelmistä saadut tulokset. Testausmenetelminä käytetään muun muassa in vivo- testiä, joka tarkoittaa elävässä organismissa tehtyä tutkimusta ja in vitro- testiä joka puolestaan on tehty esim. koeputkessa tai lasimaljassa. Lisäksi kosmetiikkayrityksellä tulee ETA-alueella löytyä pakkaukseen merkitystä osoitteesta kaikki tuotekohtaiset tiedot kuten muun muassa tuotteen koostumus ja tuotteen turvallisuuden arviointi (Kosmetiikka-asetus 1223/2009, 11, 51; Kuluttajavirasto

2006). Kerrottakoon vielä, että termille ”hypoallergeeninen” ei ole olemassa mitään tieteellistä määrittelyä, eikä se perustu mihinkään lääketieteelliseen tutkimukseen. (Schlossman 2002, 503-504; Antczak & Antczak 2001, 12.) Toisin sanoen koko termin käyttö kosmetiikkamainonnassa on erittäin kyseenalaista. Kirjallisuudessa sitä käytetään kuitenkin kuvaamaan tuotteita, jotka sisältävät normaalia vähemmän potentiaalisia allergian aiheuttajia (Schlossman 2002, 503-504).

Mainonnassa on tosin valloillaan myös uusi trendi, jossa mainostetaan tuotteita aineilla, joita ne eivät sisällä, kuten ”ei sisällä parabeeneja” tai ”silikoniton”. Nämä mainoslauseet eivät tarkoita oikeastaan mitään, koska kumpikaan raaka-aine ei juurikaan allergisoi (Kousa 2010). Useimmiten niiden käyttö aiheuttaakin kuluttajissa täysin turhia pelkoja ja harhaluuloja.

Monilla kuluttajilla on myös harhakäsitys siitä, että luonnonkosmetiikka tai luomukosmetiikka olisivat turvallisempia ja terveellisempiä käyttää kuin muu kosmetiikka. Ekologisesta näkökulmasta tuotteet ovatkin yleensä hyviä, koska ne hajoavat usein luontoon paremmin. Niissä saatetaan käyttää uusiutuvista luonnonvaroista valmistettuja raaka-aineita ja ekologisempia pakkauksia, mutta tuoteturvallisuuden kanssa näillä asioilla ei ole tekemistä. Luonnosta peräisin olevat aineet saattavat olla paljon haitallisempia kuin valvotuissa laboratorio-olosuhteissa valmistetut synteettiset raaka-aineet. Ongelmana luonnonkosmetiikassa on usein myös se, että helposti hajoavat ja mahdollisesti riittämättömät säilöntäaineet tekevät tuotteista huonommin säilyvän, jolloin ne myös reagoivat valoon ja lämpöön herkemmin. (Kousa 2010.)

Nykypäivänä Suomessa kosmetiikalle on allergisia noin kuusi prosenttia väestöstä, kun vielä kymmenisen vuotta sitten allergisoituneita oli noin viisi prosenttia väestöstä eli kymmeniä tuhansia ihmisiä vähemmän (Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys 2010). Syynä voi olla muun muassa lisääntynyt kosmetiikan kulutus, omalle ihotyypille epäsojivien tuotteiden käyttö tai vuosia jatkunut altistus erilaisille herkistävillä tekijöille esimerkiksi työn kautta. Vaikka Euroopassa myytävä kosmetiikka pitäisi kosmetiikkalain määräysten takia olla hyvien tuotantotapojen mukaisesti valmistettua sekä tutkittua ja turvallista käyttää (Kosmetiikka-asetus 1223/2009, 16; Kosmetiikkalaki 22/2005, 3§;), on esim. internetkauppojen lisääntyminen mahdollistanut myös EU-alueen ulkopuolisen kosmetiikan tilaamisen ja käytön. Lisäksi tullissa napataan lisääntyvissä määrin väärennettyjä merkkituotteita, joiden turvallisuus myös mietityttää.

Ongelmana on se, että vaikka markkinavalvonta on yleisesti tiukentunut (Kosmetiikka-asetus 1223/2009, 54), on silti todella vaikeaa valvoa, minkälaisia tuotteita internetkaupat myyvät ja millaisia raaka-aineita nämä kyseiset tuotteet sisältävät. EU:n alueella kuuluu lakisääteisesti ilmoittaa pakkauksen INCI-luettelossa kaikki raaka-aineet, mitä valmiste sisältää. INCI on lyhenne sanoista International Nomenclature of Cosmetic Ingredients. EU:n

alueella nimikkeistö on standardoitu, jotta ainesosaluettelo olisi mahdollisimman yhtenäinen. Useimmiten nimikkeistö on englanniksi, mutta kasviuutteet ja eläinperäiset aineet ovat latinankielisiä. Monilla valmistajilla on silti omia, patentoituja raaka-aineyhdistelmiä, joita kuluttajan on vaikeaa saada selville. Näitä yhdistelmiä koskee kuitenkin samat lait ja määräykset kuin tuotteen muitakin ainesosia. (Kosmetiikka-asetus 1223/2009, 49; Cosing 2010.)

Myös nanomateriaalia sisältävästä kosmetiikasta ja siihen liittyvistä riskeistä ei ole vielä riittävästi tietoa. Kosmetiikka-asetusta 1223/2009 lainaten nanomateriaalilla tarkoitetaan: ”liukenematonta tai biologisesti pysyvää tarkoituksellisesti valmistettua materiaalia, jonka yksi tai useampi ulottuvuus tai sisäinen rakenne on 1-100 nanometriä”. Nanokosmetiikassa on riskinä esimerkiksi tuotteen liian syväälle imeytyminen, koska tuote saa kosmetiikkalain mukaan imeytyä vain epidermikseen. Kuluttajan turvallisuutta käsittelevä tiedekomitea on kuitenkin tiukentamassa tuotevalvontaa nanomateriaalien asiantuntijoiden kanssa lähitulevaisuudessa. (Kosmetiikka-asetus 1223/2009, 29-31.)

4 HERKKÄ IHO

Kosmetiikka, kuten esim. kasvovoiteet, aiheuttavat joskus epämiellyttäviä ihoreaktioita. Kuluttajat kutsuvat tätä omakohtaisesti kokemaansa ihon oireilua yleisesti nimellä ”herkkä iho”. Herkälle iholle on ominaista poikkeava reagoititapa esimerkiksi kosmetiikkaan, ravintoon sekä ilmaston vaihteluihin. Herkkä iho ei ole välttämättä allerginen, vaan se luetaan pikemminkin yliherkäksi tiettyjä ärsykejä kohtaan. Ongelma saattaa johtua niin eksogeenisistä (ulkosyntyisistä) kuin endogeenisistä (sisäsyntyisistä) tekijöistä sekä niiden yhdistelmästä ja tämän selvittäminen on yleensä vaikeaa. Herkkä iho on erittäin yleinen oire, mutta sen syiden selvittämiseksi tarvitaan usein potilaan ja lääkärin yhteistyötä. (Loden & Maibach 2000, 429; Pons-Guiraud 2004.) Kosmetiikkaneuvoja Päivi Kousan mukaan herkkä iho on ihon tila, joka on harvoilla jatkuva. Ihon herkkyys riippuu myös kokijastaan, jotkut kokevat normaalinkin ihon herkäksi (Kousa 2010).

Termi ”herkkä iho” on tullut yleiseksi ja levinnyt maailmanlaajuisesti kosmetologien käytössä, vaikka se ei olekaan lääketieteellinen määritelmä. Kuluttajat käyttävät termiä kuvaamaan ihon reagoimista kosmetiikkaa sekä muita ulkoisia- tai hormonaalisia tekijöitä tai elämäntapoja kohtaan. Ihotautilääkärit ja kosmetologit käyttävät termiä kuvaamaan sekä ihon yliherkkyyttä ulkoisia aineita kohtaan että ihossa tapahtuvaa tulehdusreaktiota johtuen iholle laitetuista aineista tai muista eksogeenisistä tekijöistä. Väittelyä esiintyy kuitenkin siitä, voiko termiä käyttää vain silmin havaittavissa yliherkkyysreaktioissa vai myös silloin, kun ainoastaan epäillään kemiallisten aineiden aiheuttavan epämiellyttäviä ihotuntemuksia. (Loden & Maibach 2000, 429.)

Yleisesti herkän ihon termiä voivat käyttää henkilöt, joiden katsotaan sietävän ulkoisia ärsytyksiä ihosta keskimääräistä huonommin. Lääketieteen tehtävänä ei ole kuitenkaan vain diagnosoida potilasta herkkäihoiseksi, vaan ensisijaisesti tutkia syitä hänen oireisiinsa (Loden & Maibach 2000 s.429).

4.1 Esiintyvyys

Useimmiten kosmetiikan yliherkkyyttä kokenut henkilö lopettaa mieluummin tuotteen käytön kuin konsultoisi lääkärin kanssa. Tämä vaikeneminen vaikeuttaa sekä herkän ihon esiintyvyyden että kosmetiikan allergisoivien aineiden tutkimista (Loden & Maibach 2000, 430).

Eri lähteistä sekä tutkintatavoista riippuen herkkää ihoa ilmenee noin 30 %:sta jopa 50-90 %:lla tutkituista. Itse arviointi ei kuitenkaan ole usein luotettavin mittari, vaan asian tutkimiseen tarvitaan potilaan ja lääkärin tai kosmetologin yhteistyötä. Williksen tutkimuksessa selvitettiin kosmetiikan aiheuttamia sivureaktioita, niiden yleisyyttä ja lisäksi haluttiin tutkia yliherkkyyden mahdollisia tekijöitä. Tutkimus suoritettiin epidemiologisena kyselytutkimuksena Iso-Britanniassa 2000-luvulla. Kyselykaavake lähetettiin 3300 naiselle ja 500 miehelle ja tuloksista kävi ilmi mm. että jopa 51,4 % naisista ja 38,2 % miehistä kuvailivat ihoaan herkäksi. Yleisimpiä oireita olivat polttava tunne, näppylät, pistely, kutina ja kiristävä tunne iholla. Aihetta on kuitenkin vaikea tutkia, koska oireet ovat yksilöllisiä. Useimmiten oireet ilmaantuvat välittömästi käytön jälkeen, mutta joskus vasta tunteja myöhemmin. (Pons-Guiraud 2004, Farage & Maibach 2010, 139-141.)

Adamsin ja Maibachin tutkimuksessa yritettiin selvittää mm. johtuuko herkkä iho esim. ihonvärin tai sukupuolten välisistä eroista ja P.J. Frosch ja Kligman tutkivat voisiko herkkään ihoon vaikuttaa normaalia ohuemman ihon sarveiskerroksen läpäisevyys. Lisäksi haettiin yhteyttä atooppiseen ihoon ja muihin iho-oireisiin. (Martin & Rieger 2000, 761-762; Pons-Guiraud 2004.) Useimmiten herkästä ihosta kärsivät terveet alle keski-ikäiset naiset ja herkkyys näyttäisi vähentyvän ikääntymisen myötä (Baumann 2002, 33). Suomalaisessa väestökyselyissä noin 50 % naisista ja 20-40 % miehistä ilmoittaa ihonsa olevan herkkä (Hannuksela 2009). Tämä tulos on kuitenkin vain suuntaa antava, koska asia on niin tulkinnanvarainen. Joku voi kokea ihonsa herkäksi, vaikka kyse olisi täysin normaalista yliherkkyydsreaktiosta tai ihon normaalista reagoitavasta poikkeavalle olosuhteelle kuten kovalle pakkaselle. Kosmetiikkaneuvoja Päivi Kousan mielipide on, että todennäköisesti herkkäihoisten määrä ei ole noussut vaan herkkäihoisina itseään pitävien määrä. Hän pohtii myös, että voisiko herkän ihon tuotteiden mainostamisella olla tekemistä ilmiön kanssa. (Kousa 2010).

4.2 Herkän ihon tunnusmerkit

Herkkä iho ei ole varsinaisesti ihotyyppi jollaiseksi siis luetaan kuiva, normaali, sekaiho ja rasvainen ihotyyppi, vaan herkkää ihoa esiintyy jokaisessa neljässä ihotyypissä. Kuitenkin useimmiten herkkä iho liitetään kuivaan, ohueen tai atooppiseen ihoon, jolloin ihon luonnollinen, lipideistä koostuva suojakerros on epätasapainossa ja ihon keratiinista koostuva pintakerros on avoimempi erilaisille mikrobeille ja voi myös tällöin reagoida herkemmin erilaisille ärsykeille. (Baumann 2002, 34; Farage & Maibach 2010, 139.) Herkässä ihossa voi myös olla laajenneita verisuonia eli couperosaa poskipäillä tai nenänpielissä. Atooppisen ihon lisäksi ihon herkkyys liitetään joskus rasvaiseen ihoon ja tali-ihottumaan sekä ruusufinniin. (Hannuksela 2009; Baumann 2002, 33.)

4.3 Oireilu

Polttelu, kutina, pistely tai kiristävä tunne ovat herkässä ihossa säännöllisesti raportoituja oireita. Myös kuumeitus, punoitus ja lievä ihoärsytys ovat yleisiä herkän ihon reagoititapoja. Nämä oireet vaihtelevat intensiteetillään miedoista vaikeisiin ja saattavat olla katkonaisia tai jatkuvia päivän aikana. Oireet voivat olla tilapäisiä, ilmaantua heti ärsykkeelle altistumisesta tai vasta tuntien jälkeen. (Baumann 2002, 33.) Reaktion voimakkuus korreloi iholle sivellyn kosmetiikan tai muun ärsykeen määrän kanssa. Silmin havaittavat kliiniset merkit ovat usein minimaalisia. Vaikka eryteema (ihon punoitus) ja ödeema (ihon turvotus) voivat olla näkyviä, ovat nämä tulehdustilat usein tilapäisiä eikä niissä ole pitkän aikavälin kliinisiä seuraamuksia. (Loden & Maibach 2000, 430.) Lisäksi lääkärit ovat huomanneet ihossa kuivuutta ja mietoa hilseilyä, mutta useimmiten oireet ovat näkymättömiä, eikä selviä merkkejä ihon tulehduksesta tai ärsytyksestä ole lainkaan (Pons-Guiraud 2004).

Kosmetiikkatuotteet, jotka saattavat aiheuttaa allergista ihoärsytystä, ovat saippuat, pesuaineet, deodorantit ja antiperspirantit, silmämeikit, sampoot, permanenttiaineet ja kosteusvoiteet sekä muut ihoa kosteuttavat tuotteet (Loden & Maibach 2000, 432).

Kasvot ovat kaikista yleisin paikka kosmeettisille reaktioille, erityisesti silmien ympärysiho, joka on erityisen ohutta. Kasvojen iho on erittäin läpäisevää johtuen ohuemmasta sarveiskerroksesta ja isosta apuelinten (hikirauhaset, karvatupet) määrästä. Sen lisäksi kasvoissa on tiheä hermostoverkosto. Kosmetiikan käyttö tällä alueella on myös yleisempää kuin muualla ja lisäksi kasvoilla käytetään tuotteita useammin kuin esimerkiksi vartalolla. (Loden & Maibach 2000, 430-431; Baumann 2002, 34-35.) Kasvoilta eryteema erottuu paremmin myös siksi, että verisuonet kuultavat ohuen ihon läpi tulehduksen aikana (Baumann 2002, 35).

Ranskalainen ihotutkimuskeskus (CERIES) on jaotellut herkän ihon neljään ryhmään, sen ilmenemistavasta johtuen:

1. Tyyppi I: Eryteema liittyy ruokavalioon tai alkoholin käyttöön, stressiin tai tunteisiin tai äkillisiin ilman lämpötilan muutoksiin.
2. Tyyppi II: Eryteema ja ihon kiristämisen tunne johtuu altistumisesta kylmälle ilmalle, tuulelle tai ilmastoinnille.
3. Tyyppi III: Eryteema sekä ihon kiristäminen, pistely ja laikkuus ovat yhteydessä kosmetiikan käyttöön sekä ihon liialliseen pesemiseen.
4. Tyyppi IV: Oireilu liittyy kuukautiskiertoon. (Baumann 2002, 34.)

Ns. irritant contact dermatitis eli ärsyttävä kosketusdermatiitti (ihotulehdus) voidaan jakaa primääriseksi (ensisijainen) sekä sekundääriseksi (toissijainen) oireiden mukaan. Primäärinen ihotulehdus alkaa usein akuutisti ärsyttävän aineen kuten hydrokloorihapon kosketuksesta, kun taas sekundäärinen tulehdus vaatii useita toistoja herkistävälle tekijälle (esim. vedelle) ja kehittyy useimmiten vasta viikkojen kuluessa. (Martin & Rieger 2000, 756-758.)

Subjektiiivinen ihoärsytys

Subjektiiivisen eli aistinvaraisen ihoärsytyksen on kuvailtu aiheuttavan kuumoitusta, pistelyä, tai kutinaa ilman silminnähtäviä tai mikroskooppisia ihomuutoksia. Tämä reaktio ilmestyy yleensä tunnin sisällä tuotteen iholle levittämisestä kestäen tilapäisesti joitakin minuutteja. Raaka-aineet, jotka aiheuttavat tämän reaktion, eivät ole yleensä samoja, jotka aiheuttavat objektiivista ihoärsytystä. Lyhytkestoisuudestaan johtuen näitä reaktioita ei raportoida kovin usein. Subjektiiivisen ärsytyksen on arveltu olevan kaikista yleisin herkän ihon kosmeettinen reaktio. (Schlossman 2002, 505-506; Loden & Maibach 2000, 431.)

Objektiivinen ihoärsytys

Objektiivinen ärsytys on määritelty epäimmunologiseksi ja paikalliseksi tulehdukseksi iholla. Se johtuu yleensä siitä, että jokin raaka-aine vahingoittaa ihoa kemiallisesti. Aivan tarkkaa mekanismia ei tiedetä, mutta on todennäköistä, että mukana on sekä eksogeeniset että endogeeniset tekijät. Etukäteen tehdyissä in vivo eläin- ja ihmiskokeissa on huomattu voimakkaita ihoa ärsyttäviä reaktioita, jotka ovat mahdollistaneet valmistajia karsimaan pois nämä aineet ennen kuin ne ovat päätyneet kaupallisiin valmisteisiin. Miedosti ärsyttävät tekijät ovat sen sijaan vaikeampi identifioida, koska mietoja ärsytysreaktioita on vaikea havaita ihossa. Tarkka, vaiheittainen ihon tutkiminen on aiheellista diagnoosien teossa. Lapputestaus on pakollista, jotta allerginen kosketusihottuma voidaan pois sulkea.

Fotoärsytys ja fototoksisuus eli valokosketusreaktiot on myös otettava huomioon. (Loden & Maibach 2000, 432.)

4.4 Eksogeeniset ja endogeeniset tekijät

Herkkä iho voi ilmetä myös satunnaisesti tai kausiluontoisesti erilaisten kemiallisten tai mekaanisten ärsytysten johdosta. Nämä ihoa lievästi ärsyttävät tekijät voivat olla eksogeenisiä eli ulkoisia ja johtua useasta eri ympäristötekijän vaikutuksesta. Syynä voi olla kylmä ilma tai liiallinen UV-valolle altistuminen, kuumuus esimerkiksi saunassa, kosteuden puute (esim. koneellinen ilmastointi), ihon liiallinen peseminen tai ilmansaasteet. Iho saattaa reagoida myös ruokavalion vaikutuksesta. Tällainen ruokavalio sisältää mm. mausteista ruokaa, alkoholia, kahvia sekä muita kuumia virvokkeita. (Martin & Rieger 2000, 757.) Myös erilaisille kemikaaleille altistuminen sekä ilman että ruoan mukana, voi olla syy ihon herkistymiselle (Kousa 2010). Muita eksogeenisiä tekijöitä ovat mm. väärälle ihotyypille tarkoitettujen kosmetiikkatuotteiden käyttö, väärin hoidettu iho ja kontaminoidun eli pilaantuneen kosmetiikan käyttö. Eräät kosmetiikassa yleisesti käytetyt raaka-aineet voivat ärsyttää herkkää ihoa, niistä kerrotaan enemmän myöhemmissä luvuissa.

Myös eräät kosmeettiset toimenpiteet kuten kasvojen kemialliset kuorinnat, laserhoidot tai kohotusleikkaukset voivat laukaista iholle pysyvän epämiellyttävän tai herkistyneen tunteen, erityisesti, jos potilaalla on neuroottisia piirteitä tai hän on masentunut. (Schlossman 2002, 512). Myös päivittäinen kortikoidien käyttö altistaa ihon vähitellen etenevän ihoärsytyksen kautta intensiiviseen eryteemaan, jolloin iho muuttuu pysyvästi yliherkäksi kaikille kosmeettisille tuotteille. Tätä tilaa kutsutaan steroidiseksi ihoärsytykseksi, ja valitettavaa tässä on juurikin se, että kortikoideja määrätään usein juuri ihon allergisiin reaktioihin. (Pons-Guiraud 2004.)

Herkän ihon oireilu voi johtua myös endogeenistä syistä joita ovat muun muassa stressi, erilaiset sairaudet tai perinnölliset tekijät. Joskus endogeenisiä tekijöitä ei voida tunnistaa lainkaan (Pons-Guiraud 2004).

4.5 Luokittelu

Herkkä iho on usein luokiteltu vaikeaksi, monesta eri tekijöistä johtuvaksi syndroomaksi, ennemmin kuin yhden tekijän kokonaisuudeksi. Maibach ja Engasser käyttävät termiä kosmeettinen intoleranssi- syndrooma (Cosmetic Intolerance Syndrome) kuvaamaan tilaa potilaista, joilla on alentunut sietokyky useisiin kosmeettisiin tuotteisiin. Fisher käytti termiä ”Status Cosmeticus” tilanteessa, jossa jokainen iholle levitetty kosmeettinen aine aiheuttaa

oireita, eikä iho siedä mitään kosmeettista tuotetta. Tyypillisesti tällaisella ihmisellä ei ole kliinisesti havaittavia oireita. Hänellä voi olla mietoa eryteemaa ja ödeemaa silmien alueella ja joskus mukana voi olla oireita myös karvatupentulehduksesta. Status Cosmeticus katsotaan olevan herkän ihon rajuin ilmenemismuoto. Käytännössä tätä termiä käytetään vain, jos potilasta on tutkittu ja kaikki muut mahdolliset diagnoosit eri ihosairauksiin on poissuljettu. (Baumann 2002, 37; Pons- Guiraud 2004.)

4.6 Herkän ihon identifiointi

Herkkä iho voidaan havaita potilailla erilaisten ihotestien avulla. Maitohappo-koe on yleisesti hyväksytty testausmenetelmä potilaille, jotka saavat subjektiivista ihoärsytystä kosmetiikasta. Koe suoritetaan levittämällä maitohappoa 5-10 %:n konsentraationa iholle, jolloin herkkäihoiset kokevat suurempaa ihoärsytystä kuin normaali-ihoiset. Kloroformimetanoli ja sorbiinihappotestissä aineet levitetään suoraan kasvojen iholle, jolloin herkkäihoiset kokevat useimmiten pistelyä ja polttelua. Punaviini-provokaatiotestissä koehenkilö juo pienen määrän (6 unssia eli 1,77dl) punaviiniä, jonka jälkeen tarkkaillaan ihon reagoitua, lähinnä punoitusta kasvojen ja kaulan alueella, 10-15 minuutin kuluttua nauttimisesta. Yleensä 30 minuutin jälkeen punoitus on selvästi havaittavissa. Tämä testi on kuitenkin epätarkka ja siinä olosuhteet ja koehenkilön muut ominaisuudet voivat vaikuttaa liikaa testin tuloksiin. Status Cosmeticus pystytään tunnistamaan ihotestillä, jossa ihon naururyppyihin levitetään tiettyä allergeenia runsaan hikoilun aikana ja tarkkaillaan koehenkilö pistelyä iholla. (Baumann 2002, 34.)

5 ATOOPPINEN IHO

Atooppista ihottumaa (ekseemaa, dermatiittia) esiintyy miljoonilla ihmisillä eri puolilla maailmaa. Arviolta joka viidennellä suomalaisista on jossain elämän vaiheessa atooppisia oireita. Tälle taipumukselle on tyypillistä reagoida poikkeavan herkästi monenlaisille ulkoisille ärsykkeille (Atopialiitto 2010).

Atopia tarkoittaa perinnöllistä taipumusta muodostaa IgE- vasta-aineita elinympäristön tavallisia valkuaisaineita (allergeeneja), kuten siitepölyä vastaan. Atooppisessa reaktiossa IgE- vasta-aineet kiinnittyvät erityisesti syöttösolujen pintaan. IgE:n reagoitessa allergeenin kanssa, syöttösoluista vapautuu mm. histamiinia, jotka aiheuttavat yhdessä muiden aineiden kanssa tulehduksen ihossa tai lima-kalvoissa. Kutina on tavallisin oire tulehduksessa. (Hannuksela 2006, 37-44; Hannuksela ym. 2007, 12.)

Atooppisessa ihottumassa, eli toiselta nimeltään ihoatopiassa, mekanismi ei ole yhtä yksinkertainen kuin atopiassa yleensä. Atooppinen ihottuma (ekseema, dermatiitti) on

pitkäaikainen, oireiltaan useimmiten vaihteleva, ja useimmiten lapsuusiässä alkava ihosairaus (Johansson & Haahtela 2004, 83-92).

Vain osalla ihoatoopikoista iho- ja verikokeet osoittavat herkistymistä esim. siitepölyille tai ruoka-aineille. Ja vaikka yliherkkyyttä löytyisikin, ei allergeenien välttäminen useimmiten paranna tai edes lievennä ihottuman oireita. Vaikeaa ihoatopiaa on epäilty jopa autoimmuunitaudiksi, eli taudiksi, jossa elimistön torjunta kohdistuu virheellisesti joitakin elimistön omia kudoksia kohtaan. (Mustajoki 2009; Hannuksela 2006, 37-44.)

Atooppiselle ihottumalle ei ole vielä yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Ihon kutina ja kuivuus ovat kuitenkin sen yleisimmät oireet. Lisäksi atooppisen ihottuman diagnoosiin tarvitaan ihottuma joka 0-2 vuotiailla tunnetaan maitorupena, leikki- ja kouluikäisillä taiveihottumana ja aikuisilla yleensä kasvojen ja ylävartalon laajana ekseemana eli rohtumana, joka saattaa jatkua kroonistuessaan läpi elämän. Sairaus saattaa myös myös uusiutua aika-ajoin. (Hannuksela 2006, 38-44.) Viimeisimpien suositusten mukaan ”atooppinen ihottuma”-termiä tulisi käyttää vain ihottumista, joihin liittyy atopia. Muissa tapauksissa on suositeltavampaa käyttää termejä: ihottuma, ekseema tai dermatiitti (Johansson & Haahtela 2004, 83-92).

Ihon kuivuuden katsotaan johtuvan useimmiten perinnöllisestä taipumuksesta, jossa ihosolujen kyky valmistaa ihon rasvoihin kuuluvia keramideja on tavallista heikompi. Keramideja esiintyy kaikissa eläimissä ja kasveissa ja niitä tunnetaan yli 400 erilaista. Ihmiskehossa ne muodostuvat fosforia sisältävästä rasva-aineesta, sfingomyeliinistä. Synteesi alkaa okasoluissa orvaskeden alimmissa kerroksissa. Mitä lähemmäs sarveiskerrosta okasolut ihon pintaranteiden muodostuessa siirtyvät, sitä enemmän niihin liittyy keramideja. Synteesi on voimakkaimmillaan jyväissoluissa, joista keramidit siirtyvät solujen ulkopuolelle. Jyvässoluissa keramidit yhdistyvät vapaisiin rasvahappoihin ja kolesteroliin. Sarveiskerrokseen siirtyessään jyväissolut menettävät tumansa ja muuttuvat samalla sarveissoluiksi. Ei kuitenkaan tiedetä, ovatko eri keramidit samanarvoisia ihon kuivumisen estämisessä ja mitä keramidia ihoon tulisi lisätä, jotta siitä olisi eniten hyötyä. Auringon sekä valohoitolaitteiden ultravioletti- eli UV-säteily lisää keramidien tuotantoa ihossa ja lisää epidermoksen kaikkien kerrosten paksuutta. Myös esim. ihovoiteesta iholle laitettu keramidi pystyy korvaamaan jonkin verran sarveiskerroksen keramidivajetta. (Hannuksela 2006, 38-44, Hannuksela 2009a,; Hannuksela ym. 2007, 53.)

Keramidit, yhdessä kolesterolin ja vapaiden rasvahappojen kanssa, muodostavat sarveissolujen väleihin veden haihtumista estävän massan. Ihon pesun jälkeen sarveiskerroksen keramidimäärä palaa normaalissa ihossa entiselleen noin 1,5 tunnissa, mutta ihoatopikolla se kestää 1-2 vuorokautta (Hannuksela 2006, 38-44).

Ihoatopikon ihon kuivuuteen voi olla syynä myös keramideja hajottavat bakteerit ihossa. Meillä kaikilla elää ihossa hiivoja ja bakteereja, jotka muodostavat ihon pinnalle ns. normaaliflooran. Joillakin ihmisillä on näiden normaalien mikrobien joukossa stafylokokkeja, jotka erittävät keramideja hajottavaa entsyymiä, keramidaasia. Ihon normaalifloora muotoutuu heti syntymän jälkeen, jolloin suurin osa siirtyy vauvaan pääosin äidiltä. Mikäli vauva saa normaaliflooran bakteerien joukossa keramidaasia tuottavia stafylokokkeja, kuivaihoisuuden voidaan sanoa ”periytyvän” sukupolvelta toiselle. (Hannuksela 2006, 38-44; Hannuksela 2009a.)

6 KOSMETIIKKA-ALLERGIA

Kosmetiikka-allergialla tarkoitetaan yleensä kosketusallergiaa jollekin kosmetiikan raaka-aineelle. Yleisimmät kosketusallergian aiheuttajat kosmetiikassa ovat säilöntäaineet, hajusteet sekä emulgaattorit (Haahtela, Hannuksela & Terho 1999, 524). Allergian aiheuttajaksi tarvitaan yleensä pitkäaikaisempi altistus, joka saattaa tulla esim. päivittäin työssä käytetyistä kemikaaleista. Oireita ovat mm. kutina, turvotus, punoitus ja näppylät yleensä siinä kohdassa, johon allergisoivaa raaka-ainetta sisältävää tuotetta on laitettu. Allergiaoireet kosmetiikalle alkavat yleensä muutaman päivän viiveellä altistumisesta, mikä yleensä vaikeuttaa syiden tunnistamista. Ihoreaktiot ovat usein ärsytysreaktioita, ja joskus reaktio saattaa tulla jostakin antigeenista, jonka kemiallinen muoto on samankaltainen jonkin jo tunnistetun allergeenin kanssa. (Martin & Rieger 2000, 758-759.) Kosmetiikka-allergia selvitetään esimerkiksi lappu- eli epikutaanitesteillä tai ihopistekoe- eli prick-testillä. Vaikka kosmetiikka-allergia on pysyvä, niin useimmat pystyvät käyttämään pieniä määriä oireita aiheuttavaa kosmetiikkaa. (Hannuksela ym. 2007, 13.)

Jotkut kosmeettiset ainesosat reagoivat iholla auringonvalon vaikutuksesta aiheuttaen fotoallergian tai fototoksisuutta. Fototoksiset ja fotoallergiset reaktiot tapahtuvat ihon alueilla, jotka ovat altistuneita auringolle. Oireet ilmenevät ihon punoituksena, turvotuksena tai rakkuloina. Tällaiset allergeenit ovat yleensä molekyylipainoltaan kevyitä. (Martin & Rieger 2000, 760, Schlossman 2002, 63.)

6.1 Allerginen kosketusihottuma

Allerginen kosketusihottuma jaotellaan usein sen reagoititavan mukaan joko viivästyneeksi soluvälitteiseksi kosketusekseemaksi tai välittömäksi IqE-välitteiseksi kosketusurtikariaksi (nokkosihottumaksi) (Haahtela ym. 1999, 524). Kosketusihottumiin kuuluu myös ärsytyskosketusihottuma, joka ei ole johdu allergiasta.

Allerginen kosketusekseema on soluvälitteinen, viivästynyt tyypin IV allerginen reaktio, jolloin oireet ilmenevät n. 3 h-2 vrk kuluessa ihoaltistuksesta. Herkistäjät ovat usein pienimolekyylisiä kemikaaleja eli mm. hajusteita, säilöntäaineita, peseviä aineita yms. Silminnähtävien voi olla vaikeaa erottaa allerginen kosketushottuma lievemmästä ärsytyskosketushottumasta, koska oireet saattavat olla samankaltaiset. Molemmissa oireittii punoituksena, kutinana, hilseilyä sekä kuivumisena, mutta allergisessa kosketushottumassa mukana on usein myös pieniä rakkuloita ja paukamia, myöhemmin jopa ihon kuoriutumista. Kosmetiikan aiheuttama ekseema esiintyy yleensä kasvoilla, useimmiten silmäluomilla. Työperäinen ekseema ilmenee useimmiten kosketusalueilla, kuten käsissä. Ihoekseema kehittyy useimmiten useamman kuukauden tai vuoden allergeenille altistumisen tuloksena, mutta joskus myös kerta-altistus riittää aiheuttamaan reaktion. (Martin & Rieger 2000, 756-758; Alanko.)

Useimmiten kosketusekseemaa tutkitaan ihon lappu- eli epikutaanitesteillä, jolloin iho altistetaan pienelle määrälle allergeeneja. Testi suoritetaan pienien alumiinikuppien avulla, jotka kiinnitetään iholle ihoa ärsyttämättömällä teipillä ja testi toistetaan useimmiten 2 vuorokauden kuluttua, jonka jälkeen tulokset analysoidaan. Tällä tavoin tutkitaan usein erilaisia yleisimpiä epikutaanitestisarjoja, jollaisia ovat mm. perussarja, säilöntäaineet, hoitoaineet, hajustesarja, kosmetiikan lisäsarja, kampaajasarja sekä pesuainesarja. Tutkimusten mukaan eniten kosketusallergiaa aiheuttavat ihonhoitotuotteet 28 %, toiseksi hiustenhoitotuotteet 24 %, kolmanneksi kasvomeikit 11 %, neljänneksi kynsituotteet 8 %, ja vähiten allergiaa aiheuttavat hajurvedet eli 7 %. (Martin & Rieger 2000, 756-758.)

Allerginen kosketusurtikaria (nokkosihottuma) on välitön IqE-välitteinen allerginen reaktio useimmiten jollekin proteiinille kuten maidon kaseiinille tai vehnäproteiinille, jolloin myös oireet ilmenevät nopeasti altistuksesta. Yleisimpiä oireita ovat voimakas kutina, ihon punoitus, turvotus ja paukamointi. Useimmiten oireet häviävät nopeasti, kun allergeenin vaikutus elimistössä lakkaa. Oireisiin saattaa liittyä myös muita välittömän allergian oireita kuten silmien kutinaa ja punoitusta, aivastelua, nuhaa, yskää ja hengenahdistusta. (Alanko.)

Kosketusurtikaria voidaan erottaa joko immunologiseksi (Immunologic Contact Allergy, ICA) tai epäimmunologiseksi (NonImmunological Contact Allergy, NICA) sairaudeksi, riippuen oireilun aiheuttajasta (Schlossman 2002, 509). Epäimmunologisen urtikarian aiheuttajia ovat mm.: etikkahappo, alkaloidit, perunbalsami, bentsoehappo, kanelihappo, kanelialdehydi, natriumbentsoaatti ja sorbiinihappo. Kun taas immunologista kosketusurtikariaa aiheuttavat: alkoholit, bentsoehappo, bentsofenoni, dietyyliamidi, formaldehydi, henna, mentoli, parabeenit, polysorbaatti 60, polyetyyliglykoli, natriumsulfidi ja salisyylihappo. Täysin varmoja ei olla kuuluvatko p-fenyleenidiamidit sekä persulfaatit immunologisen vai epäimmunologisen urtikarian aiheuttajiin. (Martin & Rieger 2000, 760; Baumann 2002, 37.)

Allergista kosketusurtikariaa tutkitaan mm. ihon pisto- eli pricktesteillä. Kroonistuessaan kosketusurtikaria muuttuu tavalliseksi ekseemaksi eli proteiinikosketushottumaksi. (Alanko.)

6.2 Tuoksuyliherkkyys

Silloin kun tuoksut ja erilaiset hajut aiheuttavat fyysisiä oireita kuten pahoinvointia ja päänsärkyä, on kyse tuoksuyliherkyydestä. Vaikka kyseinen termi ei olekaan virallinen, on ongelma kuitenkin hyvin todellinen ja kiusallinen oireiden kokijalle. Tuoksuyliherkät saavat joskus oireita vain muutamasta tuoksusta tai he voivat olla yliherkkiä kaikille hajusteille. Tyypillisiä oireita ovat nuha, pahoinvointi, päänsärky, sydämentykytys, huimaus, ahdistus ja jopa astma. Pahimmillaan tuoksuyliherkkä ihminen joutuu rajoittamaan ulkona liikkumistaan oireiden vuoksi. Oireisiin saattaa auttaa antihistamiini tai nenään suihkutettava kortisoni, mutta useimmiten hoidoksi auttaa vain hajusteeton ympäristö. (Hannuksela 2009b.)

Tuoksuyliherkkyiden termeinä käytetään myös yleistä kemikaaliherkistymää (engl. multiple chemical sensitivity), kemikaaliherkistymää (chemical sensitivity) ja kakosmiaa (cacosmia) riippuen ongelman tasosta. Oireista huolimatta tuoksuyliherkkyttä ei luokitella allergiaksi, vaan sen katsotaan olevan sukua pikemminkin muutamalle muulle huonosti tunnetulle oireyhtymälle kuten krooniselle väsymysoireyhtymälle (chronic fatigue syndrome), fibromyalgialle tai paniikkihäiriölle. Usein diagnoosin saaneet ihmiset ovat psyykkisesti tavallisia herkempiä. (Hannuksela 2009b.)

Tuoksuyliherkkien tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida, mutta useimpien tietojen mukaan vaiva on kuitenkin aikuisväestössä melko yleinen. Suomessa toimii myös Suomen hajuste ja kemikaaliherkät RY- järjestö, joka tarjoaa tukea, neuvoja ja toimintaa asiasta kärsiville. (Suomen hajuste- ja kemikaaliherkät Ry.)

7 YLEISIMMÄT ALLERGIAA AIHEUTTAVAT RAAKA-AINEET KOSMETIIKASSA

Kosmetiikkateollisuudessa on tuhansia eri ainesosia, joista osa aiheuttaa allergiaa tai yliherkkyttä enemmän kuin toiset. Tällaisia ovat yleisesti mm. fenyleenidiamiinit, kalvonmuodostajat, metalliepäpuhtaudet, formaldehydi ja sen vapauttajat, säilöntäaineet, hajusteet ja eteeriset öljyt. (Allergia- ja Astmaliitto). Monet kosteuttavat tuotteet kuten kosteusvoiteet, sisältävät pinta-aktiivisia aineita ja emulgaattoreita, jotka ovat kumulatiivisesti ärsyttäviä raaka-aineita. Toisin sanoen ne ovat miedosti ärsyttäviä aineita, jotka aiheuttavat herkkäihoisille ihoärsytystä, toistettaessa tuotteen iholle levittämistä. Tämä asia on usein unohdettu, koska kosteusvoiteet ovat usein juuri niitä tuotteita, joita käytetään iho-ärsytyksen lievittämiseen ja ennalta-ehkäisyyn. (Loden & Maibach 2000, 432.)

Etanoli, propyleeniglykoli, butyleeniglykoli, kokamidopropylibetaini ja trietanoliamiini ovat yleisiä subjektiivisia ihoärsytyksen tuottajia, joita löytyy monista tuotepohjista esimerkiksi pinta-aktiivisina aineina tai puskurointiaineina. Näiden aiheuttamat ärsytysreaktiot ovat niin yleisiä, että joitakin näistä aineista käytetään ihotesteissä tunnistettaessa tyypillistä herkkää ihoa. (Baumann 2002, 33.) Myös A-vitamiinijohdannaiset eli retinoidit kosmetiikassa aiheuttavat ihoärsytystä etenkin ensimmäisen käyttökuukauden aikana. Tällöin on tärkeää totuttaa iho tuotteisiin vähitellen, pieniä määriä käyttäen (Baumann 2002, 36). Jotkin, enimmäkseen ammattilaisten käyttämät ihoa kuorivat tuotteet sisältävät aineita kuten resorsinolia, TCA:ta (trikloorietyylihappoa), salisylihappoa sekä AHA-happoja (alfahydroksihappoja), jotka voivat myös aiheuttaa ihoärsytystä riippuen tuotteen konsentraatiosta sekä pH:sta. (Pons-Guiraud 2004; Loden & Maibach 2000, 432; Baumann 2002, 36).

Kosmetiikassa saa kuitenkin käyttää vain sallittuja raaka-aineita, jotka ovat lainsäädännön mukaan hyväksytyjä ja turvallisia. Yleisesti allergisoiva ainesosa voidaan sallia kosmetiikkatuotteissa vain mikäli siitä on varoitusmerkintä pakkauksessa. Limakalvoilla ja silmän ympärillä käytettäville ainesosille vaatimukset ovat suurimmat ja toiseksi eniten valvotaan iholle jääviä tuotteita kuten ihovoiteita. (Kosmetiikka-asetus 1223/2009; Kosmetiikkalaki 22/2005.)

Poishuuhdeltavat tuotteet, kuten shampoo ja hoitoaine, voivat sisältää enemmän yleisesti allergisoivampia aineita, mutta koska ne vaikuttavat iholla vain vähän aikaa, eivät ne normaalisti ehdi aiheuttaa reaktioita. Lisäksi kosmetiikkapakkauksessa tulee olla oikeat pakkausmerkinnät kuten tuotteen säilyvyysaika, käyttötarkoitus ja ainesosaluettelo. Tällöin minimoidaan mahdolliset käyttövirheet ja jollekin tietylle ainesosalle herkistyneet voivat ennen tuotteen ostoa tarkistaa, mitä tuote sisältää. (Kosmetiikka-asetus 1223/2009, Kosmetiikkalaki 22/2005.) Valitettavasti joskus tuotteessa saattaa olla pieniä määriä allergiaa aiheuttavia aineita, vaikka niitä ei ole ilmoitettu INCI- eli ainesosaluettelossa. Tällöin ne ovat voineet kulkeutua tuotteeseen esim. jonkin toisen raaka-aineen mukana (Jolanki 2004).

7.1 Hajusteet

Kosmetiikkatuotteissa käytetyt hajustevalmisteet ovat yhdistelmiä luonnonhajusteista sekä yksittäisistä kemiallisista aineista. Hajusteteollisuudella on käytössä yli 5000 hajustekemikaalia ja n. 200 luonnonhajustetta. Hajusteissa ja mausteissa on samoja allergisoivia kemikaaleja kuten eugenolia tai kanelialdehydiä. Tällöin hajusteallergikko voi saada oireita myös syödessään mausteita, mutta tämä on hyvin harvinaista. (Alanko 2004, 16; Teknokemian yhdistys 2006.)

Hajuste on voimakkaasti tuoksuva orgaaninen yhdiste, jolle on tunnusomaista voimakas, yleensä miellyttävä tuoksu (Bauer, Garbe & Surburg 2001, 2). Hajusteita lisätään tuotteisiin sen sisältämän tuoksuelämyksen takia. Useimmiten ihmiset ostavat mieluummin hyväntuoksuisen kuin täysin tuoksuttoman tuotteen. Tuoksut voivat luoda mielikuvan esim. ylellisyydestä tai raikkaudesta. Usein hajusteita käytetään myös peittämään tuotteen oma, epämiellyttävä perustuoksu. Tällöin kuitenkin käytetään useimmiten vain yhtä perustuoksua hyvin pienenä määränä, eli n. 0,01 %:n pitoisuutena. Lähes kaikki kosmeettiset tuotteet sekä henkilökohtaiseen hygieniaan tarkoitetut tuotteet ovat useimmiten hajustettuja. (Alanko 2004, 16.)

Hajuvedet ovat normaalisti hajusteiden alkoholiliuoksia, joissa hajusteiden pitoisuus on 20-30 %, laimeammassa Eau de Cologneissa eli ns. kölnivesissä hajusteita on 4-5 %, saippuoissa käytetään hajusteita 1-2 %:n ja kosmeettisissa valmisteissa, kuten ihovoiteissa, tavallisesti 0,5 %:n pitoisuuksina. (Alanko 2004,16.)

Hajusteallergia on yleisin syy kosmetiikkaan liittyviin iho-oireisiin. (Haahtela ym. 1999, 524) Hajusteallergia on yleinen kaikkialla maailmassa ja se on yleistynyt 20 vuodessa huomattavasti, luultavasti juuri kosmetiikkaan lisättyjen hajusteiden takia. (Hannuksela, Allergia- ja Astmaliitto) Ihotautien erikoislääkäri Matti Hannukselan mukaan korkean elintason maissa n. 2-3% väestöstä ovat allergisoituneet hajusteille. Kyseessä on kosketusallergia, joka ilmenee ihottumana hajusteille altistuneilla alueilla (Hannuksela). Hajusteallerginen ihottuma johtuu kosketusallergiasta yhdelle tai useammalle yksittäiselle hajustekemikaalille (Alanko 2004,16).

Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen teettämän tutkimuksen mukaan Suomessa on n.2% väestöstä hajusteallergisia ja näistä naisia on 4/5, joka saattaa selittyä juuri kosmetiikan hajusteisiin altistumisesta. Lisäksi ihonhoito- ja kosmetiikkaneuvonnan asiakkaista 38 %:lla oli hajusteallergia vuonna 2003. Suomen keskussairaaloiden ja TTL:n ihotautipoliklinikkojen potilasaineistossa hajusteallergiaa esiintyi 6,9 %:lla vuosina 2000-2002. Allergiaa aiheuttivat eniten tammisammal (Oak Moss), isoeugenoli ja hydroksisitronellaali. Vaikka tammisammal on perinteisesti käytetty tuoksu miesten tuotteissa, ovat myös naiset nykyään usein sille allergisia. (Alanko 2004, 16.) Tämä voi johtua siitä, että niitä käytetään entistä enemmän myös naisten tuotteissa tai sitten allergikot saavat oireita esim. miesystävien tuotteista. Myös bentsyylialkoholi on yksi eniten allergioita aiheuttavien hajusteiden listalla, vaikka esim. luonnonkosmetiikassa sitä käytetään yleisesti säilöntäaineena. (Kosmetiikkadirektiivi 2003/15/EC, Liite 2.)

Tavallisimpia hajusteallergian aiheuttajia ovat käsi- ja kosteusvoiteiden, deodoranttien, partavesien sekä siivousaineiden hajusteet. Deodoranttiallergia ilmenee ihottumana kainalon alueella. Pesuaineiden ja voiteiden tuoksujen aiheuttamat oireet ovat epämääräisempiä ja vaikeammin tunnistettavissa. Useimmiten allergia pahentaa jo olemassa olevaa ihottumaa tai hidastaa sen parantumista. Hajusteallerginen ihottuma on usein punaläiskäistä, kutiavaa ja pitkittyessään myös kuivahilseilevää. Kämmissä ihottuma saattaa esiintyä myös rakkuloina. (Alanko 2004,16.)

Yleensä hajusteallergikoille ei tule limakalvo-oireita, mutta esim. huulipunat ja -rasvat tai hammastahnat saattavat aiheuttaa huuli- ja suunympärykseemaa. Silmäluomi-ihottumaa tulee usein silmänympärysihon tuotteista kuten meikeistä ja silmänympäryvoiteista, mutta myös esim. hiustenpesuaineista. Silmäluomi-ihottumaan liittyy myös usein turvotusta. (Hannuksela.) Lisäksi hajusteet voivat aiheuttaa valoallergista kosketusihottumaa (fotoallergiaa) altistuessaan iholla UV-säteilylle. (Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys 2006.)

Kosmetiikkadirektiivi 2003/EC:n mukaan on helmikuusta 2005 lähtien asetettu, että kaikkien kosmetiikkatuotteiden sisällysluetteloissa on lueteltava hajusteet, jos ne sisältävät 26:tta sallittua hajustetta ja mikäli niiden määrät ylittävät 10 ppm iholle jätettävissä tuotteissa ja 100 ppm iholta huuhdeltavissa tuotteissa. Muita hajusteita ilmoitetaan INCI-luetteloissa edelleen sanoilla "parfum" tai "aroma". Tämä helpottaa hajusteallergikkoja, koska allergisoivat aineet voidaan tunnistaa tuotteen ainesosalistalta. Hajusteallergioiden testausta vaikeuttaa se, että näiden 26 sallitun hajusteaineen joukosta 10 hajustetta ei ole saatavilla kaupallisesti tarpeeksi hyvälaatuisina, jotta ne voitaisiin testata. (Kosmetiikka-asetus 1223/20096 §, Liite 2.)

Kosketusallergia tutkitaan epikutaani- eli lapputesteillä. Eurooppalaisessa perussarjassa testauksissa käytetään kahdeksan tuoksuaineen seosta, jotka ovat kanelialdehydi, kanelialkoholi, hydroksisitronellaali, amylikanelialdehydi, geranioli, eugenoli, isoeugenoli ja tammisammal (Cinnamal, Cinnamic Alcohol, Hydroxy Citronellal, Alpha-Amyl-Cinnamal, Geraniol, Eugenol, Isoeugenol ja Oak Moss Absolute). Testien avulla löydetään 70-90 % todellisista allergioista. Useimpien maiden lapputestien perussarjassa on lisäksi perunbalsami (Myroxolon Pereirae), etelä-amerikkalaisesta puusta saatava hartsipitoinen tuoksuaine. Se antaa positiivisen tuloksen noin puolella tapauksista. (Hannuksela; Alanko 2004,16.)

Matti Hannukselan mukaan myös joka neljäs tai viides hajusteallerginen reagoi lapputestissä luonnonhartsiin. Todellisia hartsiallergisia on sitäkin enemmän, sillä testi ei tunnista kaikkia aineelle herkistyneitä. Hajuste- ja hartsiallergian samanaikaisuus johtuu siitä, että hajusteissa ja luonnonhartsissa on samoja bentsoehapon ja kanelihapon estereitä. (Hannuksela.)

7.2 Säilöntäaineet

Bakteereja, hiivasieniä ja hometta on joka puolella ympäröivässä maailmassa, myös ihollamme ja jopa vedessä, jota juomme. Tästä syystä on täysin normaalia, että mikrobeja joutuu myös kosmeettisiin tuotteisiin niiden käytön aikana. Kontaminoitunut tuote (ts. tuote johon on päässyt bakteereja), erityisesti silmien alueella käytettävä, saattavat aiheuttaa vaarallisiakin tulehduksia, erityisesti jos tuotteeseen päässeet mikrobit ovat patogeenisiä eli tautia aiheuttavia. Siksi säilöntäaineet ovat todella tärkeitä kosmeettisissa valmisteissa. (CTPA 2010; Martin & Rieger 2000, 136.) Koska säilöntäaineet ovat biologisesti aktiivisia aineita, ne ovat erityisen potentiaalisia aiheuttamaan ihoärsytystä tai yliherkistymistä (Steinberg 2006, 1).

Säilöntäaineita lisätään kosmeettisiin valmisteisiin pääasiassa estämään niissä mikro-organismien kasvua tuotteen varastoinnin ja käytön aikana (CTPA 2010). Muutkin kosmeettisten valmisteiden tuotannossa käytettävät aineet, esimerkiksi eteeriset öljyt kuten teepuuöljy (Tea Tree oil) (Martin & Rieger 2000, 312) ja alkoholi, saattavat ehkäistä mikrobien kasvua ja siten parantaa valmisteiden säilyvyyttä. Säilöntäaineita käytetään erityisesti vesipohjaisiin tuotteisiin, koska mikrobit lisääntyvät hyvin vedessä.

Kosmeettiset tuotteet, jotka sisältävät alkoholia 10 % tai enemmän sekä aerosolit kuten hiuskiinteet eivät tarvitse säilöntäaineita, koska ne eivät juurikaan kontaminoidu. (Martin & Rieger 2000, 136.) Kosmetiikka-asetus käyttää kosmeettisissa valmisteissa seuraavia kriteerejä: Kosmeettiset tuotteet eivät saa sisältää gram-positiivisia tai -negatiivisia patogeeneja. Kosmeettiset tuotteet eivät saa sisältää enemmän kuin 1000/pmy/g tai 1000/pmy/ml 0,1g:ssa tai 0,1ml:ssa kosmeettista tuotetta. Bakteerien kokonaismäärän laskentaan käytetään yksikköä pmy/g tai pmy/ml, joka tarkoittaa bakteerien muodostamien pesäkkeiden määrää grammaa tai millilitraa kohti. Vauvoille tai silmänympärysalueelle suunnattuja tuotteita valvotaan tarkemmin, eivätkä ne saa sisältää enempää kuin 100 pmy per 0,5 grammaa tai millilitraa kosmeettista valmistetta. (SCCP 2006, 86; Kosmetiikka-asetus 1223/2009; Kosmetiikkalaki 22/2005, Martin M. Rieger, Ph.D. 2000, 137.)

Formaldehydin vapauttajat

Formaldehydiä ei juurikaan käytetä sellaisenaan säilytteenä kosmeettisissa tuotteissa. Formaldehydin vapauttajat ovat sen sijaan suosittuja säilöntäaineita. Nämä hajoavat tuotteessa hitaasti vapauttaen formaldehydiä, joka toimii varsinaisena mikrobien kasvua estävänä aineena ja on erittäin tehokas gram-positiivisia ja gram-negatiivisia bakteereja kohtaan. (Jolanki 2004; Steinberg 2006, 19.) Ihoallergia formaldehydivapauttajille voi johtua

herkistymisestä joko itse vapauttajakemikaalille tai vain siitä vapautuvalle formaldehydille (Jolanki ym. 1996).

Formaldehydin vapauttajia on noin 19 %:ssa Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen aineosatiedoston tuotteista. Formaldehydille allergisten osuus ihotesteihin osallistuneista yliopistollisten sairaaloiden ja TTL:n potilaista vuosina 1995–96 oli 3 %:ia. Formaldehydivapauttajista kaikista käytetyin on imidatsolidinyyliurea. DMDM-hydantoiini, diatsolidinyyliurea ja 2-Bromo-2-nitropropani-1,3-dioli (kauppanimi Bronopoli) ovat myös usein käytettyjä kosmetiikan säilöntäaineita. Quaternium-15:a käytetään kosmeettisissa tuotteissa vain vähän. Muita formaldehydin vapauttajia ovat bentsyyliheliformaali, metenamiini, polyoksyylimetyyleeniurea ja tris(Hydroksimetyyli)nitrometaani. (Jolanki 2004, Steinberg 2006, 16-23, 44.)

5-Bromo-5-nitro-1,3-dioksaani (kauppanimi Bronidox L) mainitaan myös formaldehydiä vapauttavaksi, mutta vapautuvan formaldehydin määrä on vähäinen, minkä takia sitä ei yleensä lueta kuuluvaksi formaldehydivapauttajiin. (Jolanki 2004.) Formaldehydiä vapautuu kosmeettisista tuotteista yleensä 0,01–0,03 %, mutta yksittäistapauksessa on mitattu jopa 0,05 %:n pitoisuuksia. Formaldehydiallergisten tulee formaldehydin lisäksi välttää formaldehydivapauttajia sisältäviä kosmeettisia tuotteita. Formaldehydiä sisältävien valmisteiden selosteissa on oltava merkintä "Sisältää formaldehydiä", jos valmisteen formaldehydipitoisuus on yli 0,05 %:ia (esim. kynsilakoissa) (Kosmetiikka-asetus 1223/2009; Helsingin Allergia- ja astmayhdistys). Formaldehydi on hyvin tehokas bakteereja ja sieniä vastaan (Steinberg 2006, 15).

Metyylikloori- /metyyli-isotiatsolinoni

Metyylikloori- /metyyli-isotiatsolinoni on säilöntäaine, jonka käyttö yleistyi 1980- luvulla. Sen kauppanimi on Kathon CG tai Euxyl K 100 ja sitä käytetään mm. kosmetiikka- ja hygienia tuotteissa. Nykyisin sen käyttö on vähentynyt johtuen lisääntyvistä allergioista ja käytössä on vain metyyli-isotiatsolinonia, joka on tehokas toimimaan bakteereja vastaan, mutta erittäin heikko vastustamaan sieniä. (Philip & Geis 2006, 197 Steinberg 2006, 28.) Isotiatsolinonipitoisille säilytteille allergisten osuus ihottumapotilaista vuosina 1995–96 oli 2,4 %:ia. Kosmeettisissa tuotteissa suurin sallittu pitoisuus aktiiviaineita on 0,0015 %:ia eli 15 ppm, mutta jopa 5 ppm:n pitoisuudet voivat aiheuttaa allergisia oireita joillekin herkistyneille. (Jolanki 2004.)

Metyylidibromoglutaronitriili

MDBGN, josta käytetään myös nimitystä dibromodisyanobutaani, on yhdessä fenoksietanolin kanssa käytettävä seos, joka yleistyi säilöntäaineena vaihtoehtona voimakkaasti herkistävälle metyylikloori-/metyyli-isotiatsolinonille. Kauppanimi aineelle on Euxyl K400. Vaikka se on nykyisin kielletty, silti n.4-5 %:ia suomessa markkinoilla olevista kosmetiikkatuotteista sisälsi sitä vielä vuonna 2006. Yleensä allergia kehittyy metyylidibromoglutaronitriilille, harvemmin fenoksietanolille. Metyylidibromoglutaronitriilin aiheuttaman ammatti-ihottuman syynä ovat muun muassa tätä säilytettä sisältävät käsienvesuaineet ja hierontavoiteet. (Jolanki 2004.)

Klooriheksidiini

Klooriheksidiini (kauppanimeltään mm. Hibitane tai Novalsan) on harvinainen kosketusallergian aiheuttaja ja allergia kehittyy useimmiten säarihaavojen klooriheksidiinipitoisista hoitovoiteista. Klooriheksidiini voi aiheuttaa myös välitöntä allergiaa, johon saattaa iho-oireiden lisäksi liittyä hengitystie- ja silmäoireita. Kosmetiikassa klooriheksidiiniä käytetään yleensä 0,01-0,3%:n konsentraationa. (Philip & Geis 2006 s.240) Voimakkaita yleisreaktioita voi ilmetä välittömän allergian seurauksena hammashoidossa esim. laitettaessa klooriheksidiinipitoista liuosta hampaan poistokuoppaan tai sitä sisältävää geeliä ientaskuun tai mikäli sitä käytetään tulehtuneiden hampaiden huuhteluun. (Jolanki 2004.) USA:ssa klooriheksidiiniä myydään reseptillä antiseptisenä tuotteena esim. suun huuhteluun (Steinberg 2006, 57).

Bentsalkoniumkloridi

Bentsalkoniumkloridi on kvaternaarinen ammoniumyhdiste, jota käytetään sekä säilöntäaineena että myös pinta-aktiivisena aineena ja desinfiointiaineena. Bentsalkoniumkloridi aiheuttaa harvoin allergista kosketusihottumaa. Lähinnä sitä käytetään lääkevalmisteissa kuten silmätipoissa ja joissakin pesu- ja puhdistusaineissa, mutta kosmetiikassa sen käyttö nykyään on vähäistä. (Jolanki 2004.)

Sorbiinihappo

Sorbiinihappoa käytetään säilöntäaineena joissakin ihonhoitotuotteissa ja meikeissä. Sorbiinihappoa käytetään myös elintarvikkeissa säilöntäaineena, joten yleisesti se on hyvin siedetty ja turvallinen käyttää (Philip & Geis 2006 s.182). Sorbiinihappo on harvinainen kosketusallergian aiheuttaja, mutta voi myös aiheuttaa välitöntä allergiaa. Ei ole kuitenkaan tiedossa, että se olisi aineuttanut yhtä vakavia reaktioita kuin klooriheksidiini. (Jolanki 2004.)

7.3 Muut herkistävät tekijät

Hiusväriallergiat ovat myös yleisiä niiden usein sisältämän para-fenyleenidiamiinin vuoksi. Muita hiusräjäallergiaa aiheuttavia raaka-aineita ovat mm. tolueeni-2,5-diamiini, 2-nitroparafenyleenidiamiini, para-aminofenoli sekä meta-aminofenoli. Meta-aminofenoli sekä tolueeni-2,5-diamiini myös ristireagoivat parafenyleenidiamiinin kanssa. (Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys; Liite 1.)

Kosmetiikka saattaa herkistää myös metalliallergioista kärsiviä. Ripsiväreistä on joskus havaittu esim. nikkeliä (nikkelisulfaattia), vaikka se onkin kosmetiikassa kielletty ainesosa. Metalliepäpuhtauksia (esim. kromiyhdisteitä) saattaa esiintyä jääminä kosmetiikassa, mutta niin pieninä pitoisuuksina, että ne eivät aiheuta useinkaan allergisia reaktioita. Myös esim. koboltinsinistä (INCI-nimi CI 77346) käytetään kosmetiikassa väriaineena, mutta allergiaa se aiheuttaa käytännössä vain tatuointiväreissä. (Metalliallergiat ja kosmetiikka; Baumann 2002, 36.)

Kosmetiikassa käytettävät yrtit kuten rosmariini, santelipuu, arnikki ja kamomilla voivat aiheuttaa allergista kosketushottumaa. Eteerisistä öljyistä allergiaa aiheuttaa ainakin jojobaöljy, teepuuöljy ja laventeliöljy. Kookosöljyn tiedetään aiheuttavan komedoja (valko- eli umpikomedoja sekä avokomedoja eli mustapäitä) ja finnejä eli papuloita (Baumann 2002, 36) Muita komedogeenisiä eli komedoja aiheuttavia raaka-aineita on isopropyylimyristaatti, skvalaani, lanoliini ja mineraaliöljyt kuten parafiiniöljyt. (Baumann 2002, 36.)

Adamsin ja Maibachin vuonna 1985 tekemän tutkimuksen mukaan 11% kosmetiikan aiheuttamista reaktioista johtuvat huulipunista, meikkivoiteista ja puutereista. Näissä allergisoivina aineina ovat useimmiten PABA-derivaatit (para-aminobentsoehappo), väriaineet, hajusteet, emulgaattorit, säilöntäaineet, propyleeniglykoli ja lanoliini eli villarasva. Myös E- vitamiinin tiedetään aiheuttavan kosketusallergiaa (Baumann 2002, 36).

Status Cosmeticuksen herkistävinä raaka-aineina tunnetaan betsoehappo, 2-Bromo-2-nitropropani-1,3-dioli, kanelihappo, quaterniumi-15, formaldehydi, maitohappo, propyleeniglykoli, kvaternääriset ammoniumyhdisteet, natriumlauryylisulfaatti, sorbiinihappo ja urea (Baumann 2002, 37).

Mykerökukkaisallergia tarkoittaa allergiaa asterikasveille ja sikurikasveille. Allergia on kosketusallergiaa, eli ei ole siitepölyallergiasta, vaikka myös siitepölyallergiset voivat saada oireita mykerökukkaisista kasveista. Kosmetiikassa mykerökukkaisia kasveja käytetään jonkin verran, ja Helsingin Allergia -ja Astmayhdistyksen internetsivujen mukaan, ne mainitaan pakkauksen INCI-luettelossa seuraavasti: ”Arnikki (Arnica montana), aaprottimaruna

(*Artemisia abrotanum*), alppitähti (*Leontopodium alpinum*), mali eli koiruoho (*Artemisia absinthium*), siankärsämö (*Achillea millefolium*), jalosauramo (*Anthemis nobilis*), takiainen (*Arctium lappa*, *Arctium majus*, *Arctium minus*), pujo (*Artemisia vulgaris*), kaunokainen (*Bellis perennis*), kehäkukka (*Calendula officinalis*), ruiskukka (*Centaurea Cyanus*), kamomillasaunio (*Chamomilla recutita*), *Chrysantemum indicum*, reunuspäivänkakkara (*Chrysantemum parthenium*), *Chrysantemum sinense*, sikuri (*Cichorium intybus*), artisokka (*Cyanara scolymus*), punahattu (*Echinaceae angustifolia*), päivähattu (*Echinaceae pallida*), auringonhattu (*Echinaceae purpurea*), *Eupatorium purpureum*, auringonkukka (*Helianthus annuus*), olkikukat (*Helichrysum*), maarianohdake, huopakeltano (*Hieracium pilosella*), (*Silybum marianum*), kultapiisku (*Solidago virgaurea*, *Solidago odora*), pietaryrtti (*Tanacetum vulgare*), voikukka (*Taraxacum officinale*), ruokasalaatti (*Ulva lactuca*).” (Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen Kosmetiikka-allergian asiantuntijaryhmä 2005.)

8 PARABEENIT

Parabeenit ovat yleisimmin käytettyjä kosmetiikan ja ihonhoitovoiteiden säilöntäaineita. Niitä on käytetty säilytteinä jo yli 50 vuoden ajan, erinomaisin tuloksin (CTPA). Niitä on Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen kosmetiikkatuotteiden aineosatiedostoon tallennetuista tuotteista n. 60 %:ssa. Kosmeettisissa tuotteissa parabeeneja käytetään vain matalina pitoisuuksina. Parabeeneista metyyli-, etyyli- ja propyyliparabeeni ovat sallittuja EU:n sisällä jopa elintarvikkeissa (Steinberg 2006, 12).

Toisin kuin yleisesti luullaan, parabeenit aiheuttavat vain vähän allergiaa. Esim. Suomessa parabeeniallergiikkojen osuus ihotesteihin osallistuneista yliopistollisten sairaaloiden ja Työterveyslaitoksen potilaista vuosina 1995–96 oli vain 0,3%. Eniten parabeeniallergian syynä ovat lääkevoiteet, eikä niinkään kosmetiikka, kuten usein luullaan. (Jolanki R. 2004.)

Valitettavasti liikkeellä on paljon väärinkäsityksiä parabeenien turvallisuudesta, kuten syytöksiä niiden yhteydestä syöpään. Kuitenkaan minkäänlaisia todisteita tai tutkimustuloksia asiasta ei ole, vaan päinvastoin parabeenit ovat todettu erittäin turallisiksi ja vähän allergisoiviksi säilöntäaineiksi. Ne ovat myös tutkitusti vaarattomia ihmisluulle, koska ihosolut pystyvät nopeasti ja helposti pilkkomaan ne harmittomiksi partikkeleiksi. Tästä syystä ne ovat turallisia myös ympäristölle. (CTPA 2010.)

9 ALLERGIA-JA ASTMALIITTO

Allergia- ja Astmaliitto on kansanterveysjärjestö, joka tarjoaa apua allergioita ja astmaa sairastaville. Liitto tarjoaa jäsenilleen neuvontaa, kuntoutusta, koulutusta ja Allergia & Astma lehden. Liitto tekee myös yhteistyötä yritysten kanssa, joiden tuotteissa tai palveluissa huomioidaan allerginen näkökulma. Liitto myöntää allergiatunnuksen yhteistyöyrityksille,

joiden tuotteet eivät sisällä yleisesti allergisoivia aineita, materiaaleja tai hajusteita. Tuotteet eivät saa sisältää hajusteita (esim. parfum, aroma, fragrance tai yksittäisiä hajustekemikaaleja), herkistäviä väriaineita eikä yleisesti ärsyttäviä tai herkistäviä ainesosia (fenyleenidiamiinit, kalvonmuodostajat, metalliepäpuhtaudet, formaldehydi ja sen vapauttajat, säilöntäaineet, eteeriset öljyt jne). Tuotteet eivät saa sisältää mykerökukkaisten kasvien ainesosia. Tuotteilta edellytetään puhtaat ja korkealuokkaiset raaka-aineet, joista vaaditaan tarvittaessa laatutodistukset. Kaikista käytetyistä aineista on ilmoitettava kemiallinen nimi, INCI-nimi, CAS-numero sekä pitoisuudet. Allergiavaroitusmerkinnän vaativat ainesosat ovat kiellettyjä. Tuotteista tulee toimittaa asiantuntijakäsittelyä varten 2 näytekappaletta. Tuotteet tutkitaan tarkasti eri asiantuntijaryhmissä ennen yhteistyön aloittamista ja allergiatunnuksen myöntämistä. (Allergia- ja Astmaliitto 2010.)

Kuva 2: Allergiatunnus (Allergia- ja Astmaliitto)

Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys

Yhdistys on helsinkiläinen edunvalvontajärjestö, joka on tarkoitettu allergioita ja astmaa sairastaville, ja se on toiminut jo vuodesta 1973. Yhdistys tarjoaa maksutonta allergia- ja astmaneuvoitusta jäsenilleen sekä kursseja, luentoja, virkistys- ja liikuntatoimintaa. Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen internet-sivuilta löytyy paljon hyödyllistä tietoa ja linkkejä kosmetiikan aiheuttamista reaktioista ja allergioista ja siellä toimii myös kosmetiikka-asiantuntijaryhmä, joilla on asiantuntemusta eri aloilta. Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys ylläpitää myös kosmetiikan allergiaporraali -sivustoa, joka on kehitetty yhdessä asiantuntijoiden kanssa palvelemaan kosmetiikka-allergikkoja. Portaalissa on mukana mm. 114 kosmetiikan tuotesarjaa ja yhteensä näiden sarjojen alla on yli 8000 tuotteen tiedot. Sieltä löytyvästä tuoterekisteristä jokainen voi tarkistaa itselle sopivat kosmetiikan tuotteet esimerkiksi allergiatestien perusteella ja mm. tilata itselleen listan sopivista tuotesarjoista. (Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys.)

10 TUTKIMUS

Kvantitatiivinen (määrällinen) kyselytutkimus suoritettiin kyselylomakkeella, joita laitettiin jakeluun 350 kpl Suomen suurimpien kaupunkien tavaratalojen (Sokos, Stockmann sekä

Anttila) kosmetiikkaosastoille yhteistyökumppanini L'Oréalin avulla. Kyselykaavakkeet jaettiin eri kaupunkeihin suhteutettuna väestön jakaantumiseen eri kaupunkien kesken. Tutkimuksen perusjoukko oli kosmetiikkaa käyttävät yli 15-vuotiaat suomalaiset naiset. Kyselytutkimukseen oli tarkoitus saada n. 100-150 vastaajaa, jolloin otos olisi mahdollisimman kattava. Kvalitatiivinen (laadullinen) lisätutkimus suoritettiin haastatteluna sähköpostin avulla yhdelletoista haastatteluun ilmoittautuneelle ja itseään herkkäihoisena pitävälle kuluttajalle. Haastattelussa kartoitettiin syvemmin herkän ihon oireilua, ihonhoitorutiineja, herkän ihon tuotteita sekä -ominaisuuksia. (Liite 6.)

Kvantitatiivisessa kyselytutkimuksessa kysyttiin mm. herkän ihon ja kosmetiikka-allergian yleisyyttä ja oireilua, ostopäätöksiin vaikuttavia asioita sekä millaisia odotuksia kuluttajilla on herkän ihon tuotteita kohtaan. Lomakkeessa oli 17 monivalintakysymystä sisältäen myös vapaan vastaamisvaihtoehdon. Kaavakkeen lopussa kysyttiin onko vastaaja halukas sähköpostitse suoritettavaan kvalitatiiviseen lisätutkimukseen, jossa syvennyttiin tarkemmin herkän ihon ongelmiin ja tarpeisiin. (Liite 5.)

Kyselytutkimus jaettiin viikolla 38 ja viimeinen vastauspäivä oli viikolla 39, eli vastaajilla oli n. viikko aikaa vastata kyselyyn ja postittaa se palautuskuoressa. Tämä aika oli tietoinen valinta, koska jos vastausaika on liian pitkä, niin vastaaminen saattaa unohtua tai lomake kadota. (Heikkilä 2008, 66) Vastauksia palautui L'Oréalin toimistolle yhteensä 42 kpl, joka oli otoksena liian pieni. Tästä syystä suoritin lisäkyselyn tuttavieni avustuksella HUS:in (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri) Meilahden yksikössä, Tapiola vakuutusyhtiössä, Suomen World Visionin toimistolla, Napa-ohjelmistotoimistolla, Helsingin Sokoksella ja Laurean ammattikorkeakoululla aikavälillä 8-16.10.2010. Uudella kyselyllä vastauksia saatiin yhteensä 63kpl, jolloin otokseksi tuli 105. Kyselyyn vastaajiksi hyväksyttiin ainoastaan yli 15-vuotiaat naiset.

Kvalitatiivinen tutkimus lähetettiin sähköpostitse 11 haastatteluun ilmoittautuneelle 21.10.2010 ja vastausaika haastatteluun oli 5 päivää. Sähköpostihaastattelu sisälsi 21 kysymystä koskien mm. ihonhoitorutiineja, herkän ihon tuotteiden ominaisuuksia, ostopäätösten tekoa sekä Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnuksen merkitystä. Tässä tutkimuksessa reliabiliteettia myös pyrittiin nostamaan mittaamalla samaa asiaa useammalla muuttujalla (Liite 6). Yksi vastaajista jouduttiin hylkäämään virheellisen sähköpostiosoitteen vuoksi ja kaksi henkilöä ei vastannut kyselyyn annettuna aikana. Yhteensä vastaajia oli siis 8 henkilöä.

Valitsin kaksi erillistä tutkimusta, jotta saisin kerättyä opinnäytetyöni aiheesta mahdollisimman monipuolista tietoa. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli saada rajattu, mutta kattava otos suomalaisista, kosmetiikkaa kuluttavista naisista, jolloin tulos voitaisiin mahdollisesti yleistää isompaan joukkoon. Otoksen laajuus rajattiin 100-150 henkilöön, jotta

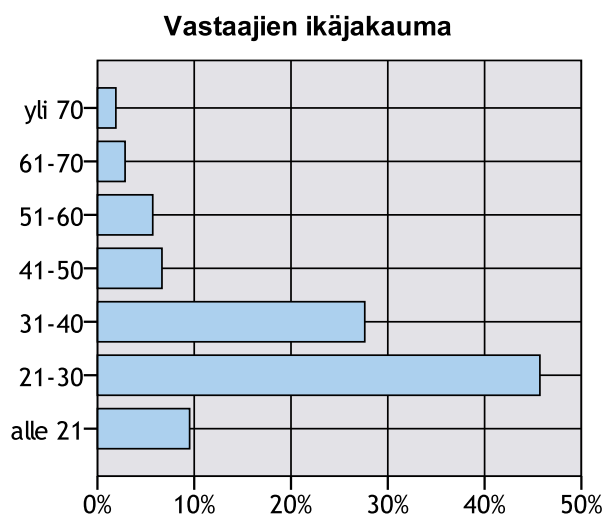
tulokset olisi analysoitavissa annetun ajan sisällä. Kysely suoritettiin monessa eri paikassa, jotta kyselyyn vastaajat olisivat mahdollisimman sattumanvaraisia ja edustaisivat koko Suomea. Haastattelun tarkoituksena oli kerätä yksityiskohtaisempaa ja tarkempaa tietoa opinnäytetyön aiheesta. Haastattelusta haluttiin saada nimenomaan laadullista lisätietoa täydentämään kyselystä saatuja tietoja. (Heikkilä 2008). Tulokset koottiin yhteen sekä analysoitiin SPSS Statistics 17.0 ohjelman avulla viikolla 42-42.

10.1 Tulosten analysointi

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa alkuperäisen 350 lähetetyn lomakkeen vastausprosentiksi tuli 12 %:ia ja lisäkyselyn vastausprosentti oli 63 %:ia, koska kyselyyn otettiin 100 uutta lomaketta ja vastaajia oli yhteensä 63.

1. Kysymyksiin vastaajat olivat kaikki naisia ja ikäjakauma muodostui yli 15-vuotiaista yli 70-vuotiaisiin. Tutkimukseen osallistui 105 henkilöä.

Suurin osa vastaajista oli 21-30-vuotiaita (45,8 %), joka selittyy osaksi siitä, että lisätutkimus suoritettiin osittain Laurea-ammattikorkeakoulussa, jossa on paljon nuoria opiskelijoita. Toiseksi suurin ryhmä oli 31-40-vuotiaat, joita oli yhteensä 27,6 %:ia. Kolmanneksi tulivat alle 21-vuotiaat ja 41-50-vuotiaat, joten suurimmat kosmetiikan kuluttajaryhmät oltiin onnistuttu tavoittamaan tutkimuksessa.

Kuvio 1: Vastaajien ikäjakauma

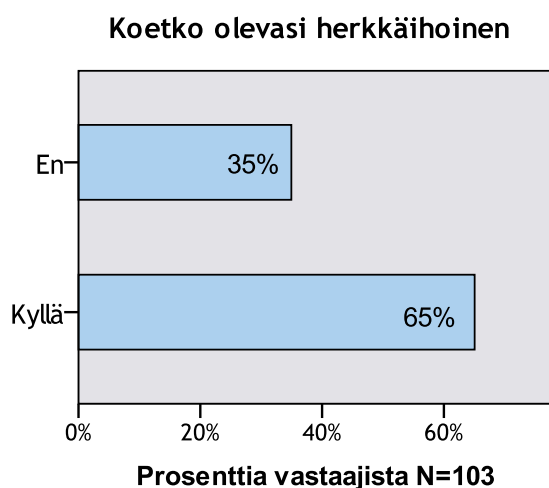
2. Vastaajista selkeästi suurin osa oli Etelä- Suomesta (85,7 %) johtuen ensimmäisen kyselyn huonosta vastausmäärästä ja siitä, että lisäkyselyt suoritettiin Espoossa ja Helsingissä. Oulun alueelta kyselyyn osallistui 8,6 %, Länsi-Suomesta osallistui 5 ihmistä ja Itä-Suomesta kyselyyn vastasi vain 1 henkilö.

Ihotyypit ikäryhmittäin

	ikä vuosina							yhteensä
	alle 21	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	yli 70	
Kuiva	2 20,0%	11 22,9%	14 48,3%	3 42,9%	2 33,3%	1 33,3%	1 50,0%	34 32,4%
Normaali	4 40,0%	11 22,9%	3 10,3%	0 ,0%	1 16,7%	1 33,3%	1 50,0%	21 20,0%
Sekaiho	4 40,0%	25 52,1%	12 41,4%	4 57,1%	3 50,0%	1 33,3%	0 ,0%	49 46,7%
Rasvainen	0 ,0%	1 2,1%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 1,0%
Yhteensä	10 100,0%	48 100,0%	29 100,0%	7 100,0%	6 100,0%	3 100,0%	2 100,0%	105 100,0%

Taulukko 1: Ihotyypit

3. Kysyttäessä vastaajien ihotyyppiä oli suurimmalla osalla sekaiho, joka usean lähteen mukaan on yleisimpiä ihotyyppejä Suomessa. Kun katsotaan jakaumaa ikäryhmittäin voidaan huomata, että sekaiho jakautuu melko tasaisesti alle 21- vuotiaista 60-vuotiaisiin saakka eli ihotyyppiä esiintyy kaikenikäisillä. Toiseksi suurin ryhmä olivat kuivaihoiset jota esiintyi eniten 31-50-vuotiailla. Normaali-ihoisia oli myös yllättävän suuri määrä koska se on aikuisilla harvinainen ihotyyppi. Taulukosta nähdään, että normaali-ihoisten määrä vähenee vanhemmaksi mentäessä. Rasvainen iho oli vain yhdellä vastaajalla, joka kuului 21-30-vuotiaitten ryhmään.

Kuvio 2: Herkkäihoisten määrä

4 a) Vastaajista suurin osa koki olevansa herkkäihoisia. Tämä tukee aikaisempia tutkimuksia aiheesta ja sopii myös tutkimusjoukkoon, jossa vastaajista suurin osa sijoittui iältään 21-40-vuotiaisiin.

4 b) Herkkäihoiset kokivat ihossaan selkeästi eniten kiristyksen tunnetta (75,7 %). 62,9 %:lla oli ihossaan myös kutinaa ja punoitusta. Seuraavaksi eniten vastaajilla oli ihottumaa (37,1 %), kirvelyä (20 %), pistelyä (14,3 %) ja vähinten vastaajat tunsivat ihollaan kuumeitusta (12,9 %). ”Jotain muuta” vastausvaihtoehdoissa mainittiin mm. rakkulat ja akne, joita itse en kuitenkaan luokittelisi herkkäihoisuuden oireiksi.

5 a) Kysymykseen vastasi 103 henkilöä, joista vain viidellä oli todettu kosmetiikka-allergia. Suhteutettuna herkkäihoisten määrään (65%) luku on aika pieni, mutta totuudenmukainen. Vain harvalla on oikeasti kosmetiikka-allergia, vaikka monet saavatkin yliherkkyysoireita toisinaan. Kysymyksen B-osaan eli ”Mikä kosmetiikka-allergia sinulla on?” useimmat vastasivat formaldehydi, hajusteet tai säilöntäaineet, jotka ovat tutkimusten mukaankin eniten allergioita aiheuttavia kosmetiikan ainesosia.

Säännöllisesti käytetyt tuotemerkit

		Vastauksia yht.	
		N	%-osuus
^a	Nivea	30	29,4%
	L'Oréal	22	21,6%
	Garnier	19	18,6%
	Lumene	50	49,0%
	Erisan	19	18,6%
	LV	6	5,9%
	Yves Rocher	3	2,9%
	Body Shop	17	16,7%
	Herbina	10	9,8%
	Apteekkituote	24	23,5%
	Joku muu	34	33,3%
	Yhteensä	234	229,4%

Taulukko 2: Säännöllisesti käytetyt merkit

6. Kysymykseen sai valita useamman vaihtoehdon, koska monet käyttävät enemmän kuin yhtä tuotemerkkiä säännöllisesti. Kuten taulukosta pystyy havainnoimaan noin puolet vastaajista käytti säännöllisesti Lumenea, joka on selkeästi suosituin tuotemerkki. Noin kolmasosa vastaajista vastasi kysymykseen vaihtoehdon ”joku muu”, jolloin vastaukseksi useimmiten tarjottiin merkkejä: Dermosil, Biotherm, Vichy, ja Dove. Niveaa käytti hieman vajaa kolmasosa (29,4 %) ja L'Oréalin tuotteita 21,6 %:ia vastaajista. Garnieria ja Erisania vastaajista suosivat 18,6 %:ia ja Body Shopin tuotteita 16,7 %:ia. Vähiten (2,9 %) käytettiin postimyynti- ja internetkaupassa toimivaa Yves Rocheria.

7. ”Oletko tyytyväinen nykyiseen ihonhoitotuotteeseesi?” kysymyksessä ylivoimaisesti suurin osa eli 93,2%:ia vastanneista kertoi olevansa tyytyväisiä nykyiseen hoitotuotteeseensa. Vastaajista 6,8 %:ia ei ollut tyytyväisiä ja kertoivat syyksi mm. että tuote ei ole tarpeeksi tehokas ja tuote ei vastaa tarpeitani. Suuri tyytyväisyysprosentti ei ole yllättävää, koska useimmiten kuluttajat päätyvät kokeilujen kautta käyttämään tuotetta, joihin ovat tyytyväisiä.

8 a) Kysymyksenä oli: ”Käytätkö herkän ihon tuotesarjoja?” Enemmistö vastasi käyttävänsä tuotesarjoja tarvittaessa (33,7 %). Kausiluontoisesti esim. talvisin tuotteita käytti 26,9 %:ia vastaajista ja säännöllisesti 23,1 %:ia vastaajista.

Herkän ihon tuotesarjojen käyttö. Vastaukset ikäryhmittäin.

	ikä vuosina							yhteensä
	alle 21	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	yli 70	
Säännöllisesti	1 10,0%	10 21,3%	7 24,1%	4 57,1%	1 16,7%	0 ,0%	1 50,0%	24 23,1%
Kausiluontoisesti	3 30,0%	15 31,9%	8 27,6%	0 ,0%	1 16,7%	1 33,3%	0 ,0%	28 26,9%
Tarvittaessa	5 50,0%	14 29,8%	9 31,0%	3 42,9%	3 50,0%	1 33,3%	0 ,0%	35 33,7%
En koskaan	1 10,0%	8 17,0%	5 17,2%	0 ,0%	1 16,7%	1 33,3%	1 50,0%	17 16,3%
Yhteensä	10 100,0%	47 100,0%	29 100,0%	7 100,0%	6 100,0%	3 100,0%	2 100,0%	104 100,0%

Taulukko 3: Herkän ihon tuotesarjojen käyttö

Ikäryhmittäin analysoituna voidaan taulukosta nähdä, että alle 21-vuotiaat ja 31-60-vuotiaat käyttävät herkän ihon tuotesarjoja eniten tarvittaessa. 21-30-vuotiaat käyttävät tuotesarjoja eniten kausiluontoisesti eli esim. talvisin.

17 vastaajaa ei käyttänyt koskaan herkän ihon tuotesarjoja ja c-osiossa kysyttäessä syytä tähän useimmat vastasivat etteivät koe sitä tarpeelliseksi ihotyyppinsä vuoksi (72,2 %). Ts. kyseiset ihmiset eivät koe olevansa herkkäihoisia. 22,2 % kertoi syynä olevan herkän ihon tuotteiden liian kallis hinta. Yksi vastaaja kertoi kohdassa ”joku muu” käyttävänsä ainoastaan luonnonkosmetiikkaa. Kukaan vastaajista ei kertonut vaihtoehdoksi, että ei löydä sopivaa tuotetta. Tämä vastaus täsmää tuotteiden suuren käyttötyytyväisyysprosentin kanssa, mutta ei silti kerro täysin etteikö markkinoilla olisi tilaa uudelle tuotesarjalle. Ihmiset valitsevat tuotteensa markkinoilla olevista tuotteista eivätkä välttämättä koe tarvitsevansa uusia tuotteita, vaikka moni olisikin valmis vaihtamaan tuotemerkkiä kilpailun laajentuessa.

Käytetyt herkän ihon tuotesarjat

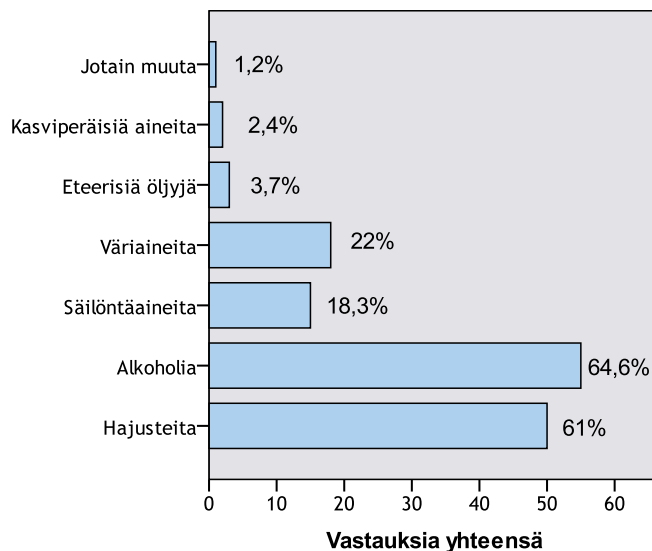
		Vastauksia yht.	
		N	%-osuus
^a	Nivea-Sensitive Balance	17	19,5%
	Herbina-Sensitive	7	8,0%
	Garnier-Skin Sensitive	9	10,3%
	Lumene-Sensitive Touch	31	35,6%
	Erisan	24	27,6%
	LV	8	9,2%
	Yves Rocher- Active Sensitive	1	1,1%
	Apteekkituote	23	26,4%
	Jokin muu	14	16,1%
	Yhteensä	134	154,0%

Taulukko 4: Käytetyt herkän ihon tuotesarjat

8 b) Kysyttiin, että jos vastaaja käyttää herkän ihon tuotesarjoja, niin minkä merkisiä nämä tuotesarjat ovat? Vastauksia sai olla useampi vaihtoehto. Kuten kysymyksessä kuusi tässäkin enemmistö vastasi käyttävänsä Lumenea (35,6 %). Toiseksi eniten käytettiin Erisania (27,6 %) ja kolmanneksi eniten apteekkituotteita (26,4 %). Niveaa suosivat enää 19,5 %:ia herkkäihoisista ja Garnieria 10,3 %:ia vastanneista. Vähiten herkän ihon sarjoista vastaajia miellytti Yves Rocher.

9. Tästä kysymyksestä lähtien kysymykset olivat suunnattu vain herkkäihoisille ja muiden ei haluttu vastaavan kysymyksiin. Näin pystyttiin saamaan spesifistä tietoa ainoastaan herkkäihoisten valinnoista ja joukon ulkopuolelle jääneet voitiin eliminoida pois.

Raaka-aineet joita haluaa välttää herkän ihon tuotteissa

Kuvio 3: Vältettävät raaka-aineet

Eniten herkkäihoiset haluavat välttää tuotteessa alkoholia, joka kysymyksessä tarkoittaa lähinnä etanolia. Alkoholi-sanaa käytettiin helpottamaan vastaamista, vaikka se ei tarkoitaakaan kaikkia alkoholiryhmiä, joita käytetään laajalti kosmetiikassa erilaisiin tarkoituksiin. Etanoli tai denaturoitu alkoholi esim. kasvoivesissä on antibakteerinen ja ihohuokosia supistava aine, jota käytetään useimmiten rasvaiselle tai sekaiholle tarkoitetuissa tuotteissa kuivattavan ominaisuutensa takia.

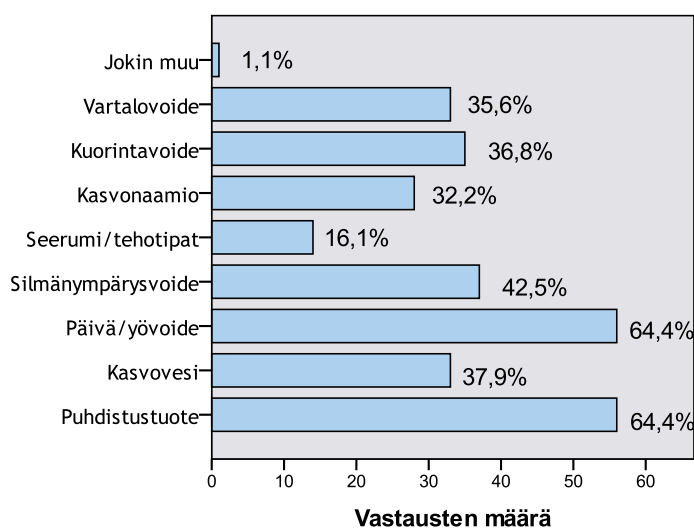
Hajusteita vastaajista halusi välttää 61 % ja ne ovatkin yleisesti yksi eniten allergisoivista raaka-aineryhmistä. Myös tuoksuyliherkät haluavat välttää hajusteita ja monesti syynä saattaa olla myös se, että he haluavat välttää monien eri tuotteiden hajusteiden yhtäaikaisen käytön. Väriaineita vastusti 22 % vastanneista, ja ne saattavatkin tuntua monesta ihan turhalta ainesosalta ihonhoitotuotteissa. Väriaineet eivät kuitenkaan allergisoi kovin monia ja usein niiden funktio on parantaa tuotteen ulkonäköä.

Säilöntäaineita tuotteissa haluaisi välttää 18,3 %. Tämäkin on vastausvaihtoehtona hieman harhaanjohtava ja raaka-aineryhmä valittiin vain sen yleisesti allergisoivan ominaisuutensa vuoksi. Kaikki säilöntäaineet eivät kuitenkaan aiheuta allergioita, ja esim. parabeneit ovat erittäin hyvin siedettyjä allergikkojenkin keskuudessa. Eniten allergioita säilöntäaineista aiheuttavat formaldehydin vapauttajat, mutta jätin tietoisesti nimen pois, koska sen

merkitys on useimmille tuntematon. Lisäksi säilöntäaineet ovat erittäin tärkeitä tuotteissa niiden säilyvyyden parantamisen sekä tuotteen pilaantumista ehkäisevän vaikutuksen vuoksi. Tästä johtuen voidaankin sanoa, että täysin säilöntäaineettomat tuotteet ovat huonompilaatuisia kuin hyvin siedettyjä säilöntäaineita sisältävät tuotteet. On myös tärkeää, että esim. atoopikoille suunnatut tuotteet sisältävät tarpeeksi säilöntäaineita, jotta haitalliset bakteerit eivät pääsisi pesiytymään tuotteisiin. Atoopikoilla saattaa olla rikkoontunut iho, jolloin ihotulehduksen riski kasvaa. (Kousa 2010)

Eteerisiä öljyjä haluaisi välttää 3,7 % ja muita kasvipäisiä aineita 2,4 %. Nämä saattavat aiheuttaa yliherkkyyttä allergisille tai esim. siitepölylle allergisoituneille. ”Jotain muuta” vaihtoehdoksi kukaan vastaajista ei osannut nimetä mitään tiettyä ainetta.

Mitä herkän ihon tuotteita käyttää tai haluaisi käyttää

Kuvio 4: Tuotteiden käyttö

10. Eniten vastaajat käyttivät tai halusivat käyttää herkälle iholle suunnattuja puhdistustuotteita sekä päivä- ja yövoiteita. Herkkäihoisille suunnattua silmänympärysvoidetta käytti myös suuri joukko vastaajia (42,5 %) ja kasvovettä 37,9 %:ia vastaajista. Tarvetta olisi kuitenkin myös erikoisemmille herkän ihon tuotteille, koska yli 30 %:ia vastaajista toivoisi myös kuorintavoiteita, kasvonaamioita ja vartalovoiteita. Seerumia tai tehotippoja käyttäisi 16,1 %:ia vastaajista. ”Jotain muuta” kohtaan ehdotettiin sampoota, vaikka sitä ei varsinaisesti lueta ihonhoitotuotteeksi. Jokainen mainittu tuote sai melko suurta kannatusta, joten herkän ihon tuotesarjassa on tarvetta isolle tuotevalikoimalle.

Kuvio 5: Tuotteiden ominaisuudet

11. Tärkeimmäksi ominaisuudeksi nousi vastaus: tuote tuntuu hyvältä iholla. Toiseksi tärkeimmäksi ominaisuudeksi valittiin tuotteen hyvä levittyvyys/imeytyvyys ja kolmanneksi eniten kannatusta sai se, että tuote hoitaa myös kuivaa ihoa. Nämä kolme vastausta yllättivät hieman. Olisi voinut kuvitella vastaajien arvostavan herkän ihon tuotteissa raaka-aineita tai hajusteettomuutta kaikista eniten. Kolme eniten saanutta vastausta ovat melko perinteisiä ja tuntuvat vastauksina hieman jopa itsestäänselvyyksiltä. Oli kuitenkin mielenkiintoista huomata, että tuotteen ihotuntuma, levittyvyys ja imeytyvyys nostetaan yli tuotteen teknologisten ominaisuuksien. Tärkeimpinä ominaisuuksina pidettiin myös hajusteettomuutta ja korkeaa laatua. Vastauksissa eniten yllätti Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnuksen vähäinen merkitys vastaajille, vain 4,7 %:ia piti sitä tärkeimpänä ominaisuutena.

Tässä kannattaa muistaa kuitenkin se, että suurimman ryhmän vastaajista muodostivat 21-30-vuotiaat, joilla saattaa olla eri näkemys ihannetuotteesta kuin hieman vanhemmilla. Tästä syystä myös tuotteen muita ominaisuuksia ei kenties vaadittu, koska niitä ei tässä ikäryhmässä vielä tarvita.

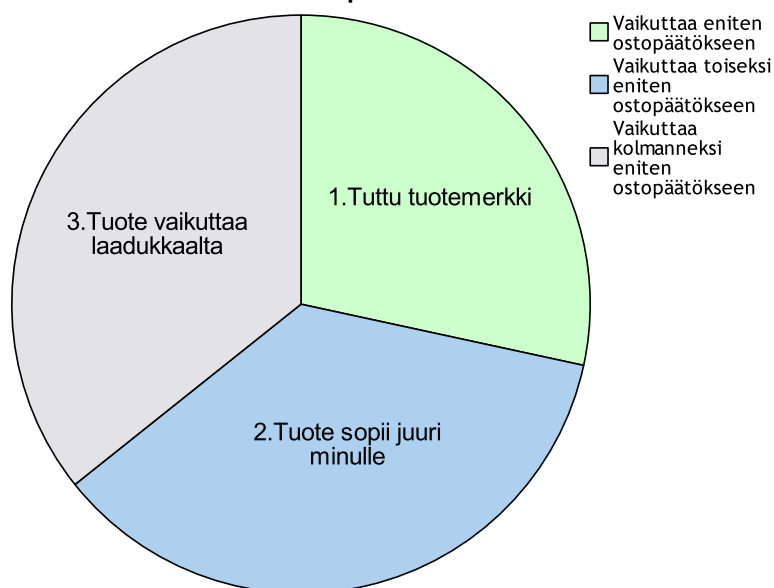
Tärkein ominaisuus jota arvostaa herkän ihon tuotteissa. Vastaukset ikäryhmittäin.

	ikä vuosina						
	alle 21	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	yli 70
Hajusteettomuus	1 11,1%	4 10,5%	6 25,0%	1 14,3%	1 20,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tarkoin valikoidut raaka-aineet	0 ,0%	2 5,3%	3 12,5%	1 14,3%	0 ,0%	1 50,0%	0 ,0%
Tutkimustyö tuotteen takana	0 ,0%	3 7,9%	2 8,3%	1 14,3%	1 20,0%	0 ,0%	0 ,0%
Korkea laatu	1 11,1%	7 18,4%	1 4,2%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tuoteperheen tuotteet täydentävät toisiaan	0 ,0%	1 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tuote tuntuu hyvältä iholla	3 33,3%	11 28,9%	7 29,2%	2 28,6%	3 60,0%	0 ,0%	1 100,0%
Tuotteella on muitakin hyviä ominaisuuksia	0 ,0%	1 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tuote levittyi/imeytyi hyvin	2 22,2%	3 7,9%	2 8,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tuotteella on Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnus	2 22,2%	1 2,6%	0 ,0%	1 14,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tuote hoitaa myös kuivaa ihoa	0 ,0%	5 13,2%	3 12,5%	1 14,3%	0 ,0%	1 50,0%	0 ,0%
Yhteensä	9 100,0%	38 100,0%	24 100,0%	7 100,0%	5 100,0%	2 100,0%	1 100,0%

Taulukko 5: Tärkein ominaisuus herkän ihon tuotteissa

Taulukosta voidaan havainnoida, että tuotteiden hajusteettomuus on tärkeintä 31-40-vuotiaille. Raaka-aineita arvostaa eniten 61-70-vuotiaat, mutta toisaalta vastaajia oli vain 2. Tutkimustyötä arvosti eniten 51-60-vuotiaat ja korkea laatua alle 21-vuotiaat. Tuote tuntuu hyvältä iholla sai eniten kannatusta jokaisessa ikäryhmässä. Tuotteiden levittyvyys ja imeytyvyys sekä Allergia- ja Astmaliiton tunnus ovat tärkeitä alle 21-vuotiaiden ryhmässä. 41-50-vuotiaat ja 61-70-vuotiaat kaipaavat tuotteilta myös kuivaa ihoa hoitavia ominaisuuksia.

Kolme asiaa jotka vaikuttavat eniten herkän ihon tuotteiden ostopäätökseen

Kuvio 6: Ostopäätökseen eniten vaikuttavat asiat

12. Ostopäätöksiin vastaajilla vaikuttaa eniten tuttu tuotemerkki, tuotteen laadukkuus ja sopivuus. Jonkin verran vaikuttavat myös tuotteen edullisuus ja raaka-aineet sekä tutkimustyö. Allergia- ja Astmaliiton tunnus ei näyttäisi olevan kovin merkityksellinen tässäkään asiassa ja se sai enemmän kannatusta ”toiseksi eniten vaikuttavien asioiden”-ryhmässä, jossa oli 7 vastaajaa. Myös mainonta vaikuttaa vastaajiin melko vähän, mutta se onkin usein asia, joka vaikuttaa kuluttajiin alitajuisesti eikä sen vaikutusta ostopäätöksiin ehkä tunnisteta. Kolmanneksi eniten ostopäätökseen vaikuttavissa asioissa nousi esiin myös tuotteen helppokäyttöisyyden merkitys sekä tuttujen henkilöiden ja myymälähenkilöiden suosittelu.

Vaikuttaa toiseksi eniten ostopäätökseen herkän ihon tuotteissa

	Vastauksia yht.	%-osuus
Tuotemerkki on tuttu entuudestaan	9	10,5
Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnus	7	8,1
Tuotteen hinta on edullinen	11	12,8
Tuote vaikuttaa laadukkaalta	18	20,9
Houkutteleva pakkaus	1	1,2
Tuote sopii juuri minulle	18	20,9
Tuotetta on helppo käyttää	6	7,0
Mainonta herätti kiinnostuksen	2	2,3
Raaka-aineet ja tutkimustyö	1	1,2
Myymlähenkilön suosittelu	6	7,0
Tutun henkilön suosittelu	7	8,1
Vastaajia	86	100,0
Vastaamatta jättäneet	19	
Yhteensä	105	

Taulukko 6: Toiseksi eniten ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

Vaikuttaa kolmanneksi eniten ostopäätökseen HI tuotteissa

	Vastauksia yht.	%-osuus
Tuotemerkki on tuttu entuudestaan	10	11,8
Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnus	7	8,2
Tuotteen hinta on edullinen	14	16,5
Tuote vaikuttaa laadukkaalta	11	12,9
Houkutteleva pakkaus	1	1,2
Tuote sopii juuri minulle	16	18,8
Tuotetta on helppo käyttää	11	12,9
Mainonta herätti kiinnostuksen	1	1,2
Raaka-aineet ja tutkimustyö	6	7,1
Myymlähenkilön suosittelu	4	4,7
Tutun henkilön suosittelu	4	4,7
Vastaajia	85	100,0
Vastaamatta jättäneet	20	
Yhteensä	105	

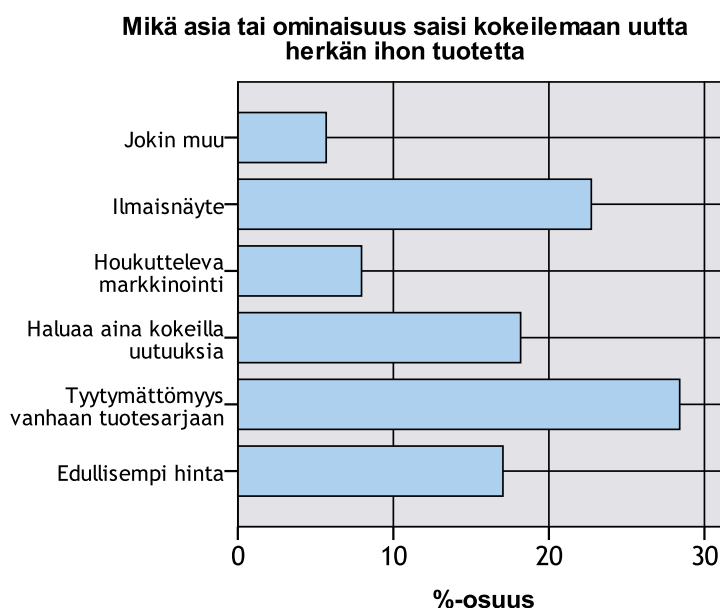
Taulukko 7: Kolmanneksi eniten ostopäätökseen vaikuttavat tekijät

Ikäryhmittäin asiaa taulukosta 7. tutkimalla voi huomata, että tuttu tuotemerkki sai eniten kannatusta jokaisessa ikäryhmässä. Allergia- ja Astmaliiton tunnus oli tärkein alle 21-vuotiaille. Edullista hintaa tavoittelee eniten 61-70-vuotiaat (vastaajia vain 2kpl) ja laadukkuutta arvostaa enimmäkseen 41-50-vuotiaat. Tuotteen sopivuus oli eniten vastattu 51-60-vuotiaiden ryhmässä ja tuotteen helppokäyttöisyyden sekä raaka-aineiden merkitys korostui alle 21-vuotiaiden ryhmässä.

Asiat jotka vaikuttavat eniten ostopäätökseen herkän ihon tuotteissa. Vastaukset ikäryhmittäin.

	ikä vuosina						
	alle 21	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	yli 70
Tuotemerkki on tuttu entuudestaan	6 66,7%	15 38,5%	8 33,3%	2 28,6%	1 20,0%	1 50,0%	1 100,0%
Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnus	1 11,1%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tuotteen hinta on edullinen	0 ,0%	3 7,7%	2 8,3%	0 ,0%	0 ,0%	1 50,0%	0 ,0%
Tuote vaikuttaa laadukkaalta	0 ,0%	8 20,5%	3 12,5%	3 42,9%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tuote sopii juuri minulle	0 ,0%	8 20,5%	4 16,7%	1 14,3%	3 60,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tuotetta on helppo käyttää	1 11,1%	0 ,0%	2 8,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Mainonta herätti kiinnostuksen	0 ,0%	1 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Raaka-aineet ja tutkimustyö	1 11,1%	3 7,7%	2 8,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Myymlähenkilön suosittele	0 ,0%	0 ,0%	1 4,2%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Tutun henkilön suosittele	0 ,0%	1 2,6%	1 4,2%	1 14,3%	1 20,0%	0 ,0%	0 ,0%
Jokin muu	0 ,0%	0 ,0%	1 4,2%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%
Yhteensä	9 100,0%	39 100,0%	24 100,0%	7 100,0%	5 100,0%	2 100,0%	1 100,0%

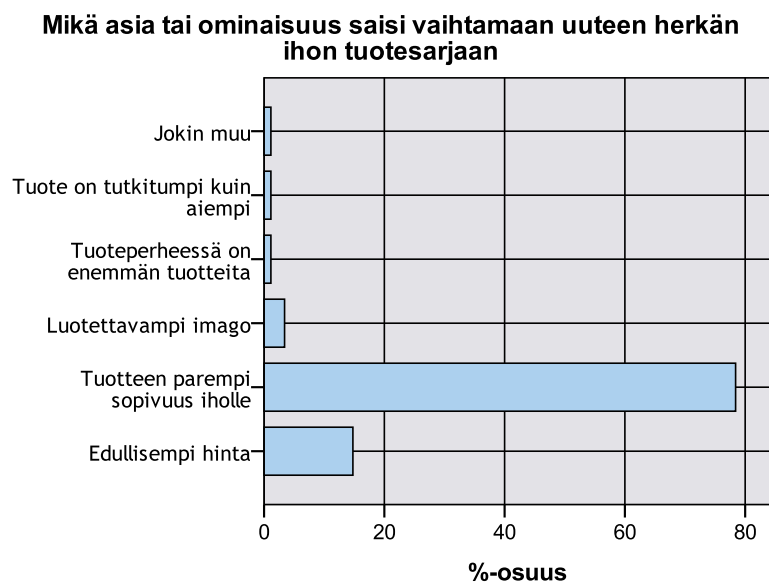
Taulukko 8: Asiat, jotka vaikuttavat eniten ostopäätökseen

Kuvio 7: Asiat, jotka saivat kokeilemaan uutta sarjaa

13. Vastaajien lukumäärä oli 88 henkilöä. 28,4 %:ia vastaajista kokeilisi uutta herkän ihon tuotetta, mikäli olisi tyytymätön vanhaan tuotesarjaan. Tämä kertoo siitä, että kuluttajat ovat yleisesti valmiita näkemään hieman vaivaa löytääkseen tuotteen, josta pitävät, ja kun sellainen tuote löytyy niin he ovat usein merkkiuskollisia, kunnes syntyy tarve jollekin muulle.

22,7 %:ia kokeilisi uutta tuotetta, mikäli saisi siitä ilmaisnäytteen. Tämä voisi olla hyvä keino markkinoida uutta tuotetta, koska kuluttajat haluavat usein testata tuotetta ennen ostopäätöstä. 18,2 %:ia vastaajista on kokeilunhaluisia ja haluavat aina kokeilla markkinoille tulevia uutuuksia. Tälle joukolle houkutteleva markkinointi ja tuotteen näkyvyys ovat erityisen tärkeitä. 17 %:ia olisi valmis kokeilemaan uutta tuotetta, jos se olisi hinnaltaan aiempaa edullisempi. Houkuttelevalla markkinoinnilla pystyisi suoraan vaikuttamaan 8 % :iin vastaajista. ”Jokin muu” vaihtoehdossa esiin nousi tutun henkilön suosittelun merkitys kokeilunhaluun.

Kuvio 8: Ominaisuudet, jotka saisivat vaihtamaan uuteen sarjaan

14. Vastaajat vaihtaisivat kokonaan uuteen tuotesarjaan mieluiten, mikäli uusi tuote sopisi paremmin heidän iholleen (78,4 %). Tässäkin vastauksessa korostuu kuluttajien tuotetestauksen tarve eli tuotetta olisi hyvä päästä kokeilemaan vaikkapa ilmaisnäytteen avulla.

14,8 % olisi valmis vaihtamaan tuotteen, mikäli se olisi aiempaa edullisempi. En kuitenkaan usko että vastaajat vaihtaisivat tuotteen huonompaan pelkän hinnan takia vaan tuotteen olisi oltava ominaisuuksiltaan yhtä hyvä kuin aiempi. Vain kolme vastaajaa vaihtaisi tuotesarjaa luotettavamman imagon takia ja vähiten kannatusta sai tuoteperheen valikoiman laajuus (1,1 %) ja se, että tuotteet olisivat tutkitumpia kuin aiemmat (1,1 %). Näissäkin vastauksissa tulee ilmi, että herkän ihon tuotteista ei niinkään haeta ylellisyyttä tai korkeaa teknologiaa vaan edullinen ja hyvältä tuntuva voide on kaikista halutuin.

15. Kysymyksenä oli, että olisiko vastaaja valmis maksamaan tuotteesta enemmän mikäli se vastaisi paremmin tarpeita kuin aiempi tuote. Jopa 79,5 % vastaajista vastasi kysymykseen myöntävästi. Edellisten vastausten perusteella voi päätellä, että mieluiten vastaajat ostaisivat edullisia tuotteita, mutta olisivat myös tarvittaessa valmiita maksamaan tuotteesta enemmän, mikäli se vastaisi paremmin heidän tarpeitaan. Eli kaikista tärkeintä on tuotteen hyvä sopivuus iholle, vaikka hinta olisikin hieman kalliimpi kuin aiemmat tuotteet.

Mistä haet tietoa herkän ihon tuotteista/allergioista

	Vastauksia yht.	%-osuus
Allergia- ja Astmaliiton internetsivuilta	8	9,0
Googlettamalla	18	20,2
Kosmetiikkamerkkien omilta sivuilta	6	6,7
Tieteellisistä julkaisuista	3	3,4
Ei hae tietoa	48	53,9
Jostain muualta	6	6,7
Vastaajat	89	100,0
Vastaamatta jättäneet	16	
Yhteensä	105	

Taulukko 9: Tiedonhaku

16. Eniten tietoa herkän ihon tuotteista ja allergisoivista raaka-aineista haetaan internetistä hakukoneiden avulla. Tämä on ymmärrettävää, koska kuluttajat eivät aina tiedä mistä tietoa saa ja mistä sitä kannattaa hakea. Toiseksi eniten vastaajat hakeutuvat suoraan kosmetiikkamerkkien omille sivuille ja kolmanneksi eniten Allergia- ja Astmaliiton sivuille. Suurin osa vastaajista ei kuitenkaan hae tietoa ollenkaan. Tällöin korostuu taas markkinoinnin ja mainonnan vaikutus kuluttajien tietolähteenä ja vaikuttajana.

Tunnistaako Allergia- ja Astmaliiton yhteistyötunnuksen. Vastaukset ikäryhmittäin.

		ikä vuosina						yhteensä	
		alle 21	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70		yli 70
Tunnistaako Allergia- ja Astmaliiton yhteistyötunnuksen	Kyllä	8 80,0%	32 82,1%	20 83,3%	7 100,0%	3 60,0%	2 100,0%	0 ,0%	72 81,8%
	Ei	2 20,0%	7 17,9%	4 16,7%	0 ,0%	2 40,0%	0 ,0%	1 100,0%	16 18,2%
Yhteensä		10 100,0%	39 100,0%	24 100,0%	7 100,0%	5 100,0%	2 100,0%	1 100,0%	88 100,0%

Taulukko 10: Allergiatunnuksen tunnistaminen

17. Viimeisenä kysymyksenä oli, että tunnistaako vastaaja Allergia - ja Astmaliiton allergiatunnuksen? Vastaajia oli yhteensä 88 kpl. 81,8 %:ia vastaajista eli reilusti suurin osa tunnistaa tunnuksen ja 18,2 %:ia ei tunnista allergiatunnusta. Taulukosta pystyy havaitsemaan että huonoiten allergiatunnuksen tunsivat 51-60-vuotiaat, joita tosin on määrällisesti aika vähän (5 kpl).

Yhteenveto vastauksista

Suurin osa vastaajista oli 21-30-vuotiaita pääkaupunkiseudulla asuvia naisia, joilla on sekaiho. Heistä enemmistö kokee olevansa herkkäihoisia ja oireet ilmenevät mm. kiristuksen tunteena iholla. Useimmilla ei ole todettu kosmetiikka-allergiaa ja herkän ihon päivittäistavarakauppamerkeistä he käyttävät tarvittaessa Lumenea, johon ovat pääosin tyytyväisiä. He tunnistavat Allergia- ja Astmaliiton yhteistyötunnuksen ja hakevat tietoa tuotteista ja raaka-aineista internetistä hakukoneiden avulla.

Vastauksista voi päätellä, että herkkäihoiset vastaajat kannattavat eniten perinteisiä herkän ihon tuotteita, joissa emotionaaliset asiat merkitsevät eniten. Tuotteille ei niinkään kaivata uusia innovatiivisia ominaisuuksia, vaan tärkeää on, että tuote toimii sellaisenaan. Markkinoinnissa ei myöskään kannattaisi vastausten perusteella korostaa niinkään tutkimustuloksia tai tuotteen raaka-aineita, vaan ilmeisesti pehmeämmät arvot ja mielikuvat nousevat tärkeämmiksi asioiksi vastaajien mielissä. Ihannetuotteet eivät sisällä kuivattavia aineita kuten alkoholia tai hajusteita ja tuotevalikoima saisi olla laaja.

Ostopäätökseen vaikuttavissa asioissa eniten vaikuttaa se, että tuotemerkki on ennestään tuttu, tuote sopii omalle ihotyypille ja tuote on laadukas. Allergia- ja Astmaliiton tunnus ei noussut esiin kovin tärkeänä tuotteen ihanneominaisuutena tai ostopäätösten teossa, vaikka se usein mielletäänkin luotettavan tuntuiseksi.

Vastaajat vaikuttavat merkkiuskollisille ja suurin osa kokisi tarvetta vaihtaa tuotemerkkiä vain, jos se koettaisiin paremmaksi ja mielellään myös edullisemmaksi kuin aiempi tuote. Hinnalla ei kuitenkaan ole suurta merkitystä, mikäli tuote täyttää muuten kaikki odotukset.

Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysi.

1. Iän keskiarvo vastaajilla oli 28 vuotta.
2. Kuudella vastaajalla oli kuiva tai pintakuiva iho ja kahdella sekaiho.
3. Suurin osa arvioi ihonsa herkäksi ja se oli suurimmalla osalla oma tai kosmetologin arvio. Kaksi vastaajaa oli saanut arvion lääkäriltä ja toisella heistä oli todella herkkä iho.
4. Tyypillisimmät herkän ihon oireet olivat, että iho kuivuu ja kiristää etenkin pesun jälkeen. Joillakin iho myös punoitti ja kutisi. Yhdelle vastaajalla iho oireilee lisäksi tulehtumalla, jolloin finnejä muodostuu helpommin. Suurimmalla osalla oli ihossaan lisäksi atooppista

taipumusta eli ihossa saattoi olla kuivia kohtia, jotka saattavat myös hilseillä. Pääsääntöisesti kaikkien oireet pahenivat syksyisin ja talviaikaan.

5. Yhdellä vastaajalla oli todettu kosmetiikka-allergia. Hän ei osannut nimetä ainetta, mutta mineraalimeikit- tai puuterit eivät sovi hänelle. Muilla vastaajilla ei ollut kosmetiikka-allergioita.

6. Vastaajat halusivat välttää eniten kuivattavia ainesosia, kuten alkoholia ja toiseksi eniten hajusteita. Lisäksi yksi vastaaja haluaisi välttää tuotteissa suuria määriä säilöntä- ja lisäaineita.

7. Vastaajilla oli melko samanlaiset ihonhoitorutiinit eli useimmiten he pesivät kasvonsa aamuin ja illoin puhdistustuotteella (puhdistusmaito- ja emulsio sekä kasvovesi), jonka jälkeen he levittivät päivä- tai yövoidetta. Muutama vastaaja käytti lisäksi silmänympärysvoidetta. Pari vastaajaa käyttää lisäksi kuorintavoiteita ja naamioita kerran viikossa. Vartalon ihoa kosteutettiin myös säännöllisesti. Yksi vastaajista yritti välttää ylimääräistä vesipesua, koska hänen ihonsa ärtyy herkästi. Hän käytti kasvojen pyyhkimiseen kasvovettä. Lisäksi yksi vastaaja käyttää puhdistustuotteen lisäksi silmämeikinpoistoainetta iltaisin.

8. Yhteensä kuusi vastaajaa käytti Lumenen herkälle iholle suunnattuja ja/tai syväkosteuttavia tuotteita, lähinnä kosteusvoiteita. Lisäksi käytettiin Biothermin tuotteita (2 vastaajaa) Vichyn tuotteita (1 vastaaja), Cliniquen 3-Step Skincare - hoitosarjaa (1 vastaaja), Apo Base apteekkisarjaa ja Erisan-merkkistä puhdistusgeeliä & kasvovettä (1 vastaaja). Lisäksi mainittiin Garnier Skin Naturals, Gentle Cleansing Milk ja saman valmistajan ja sarjan Gentle kasvovesi(1 vastaaja).

9. Kukaan vastaajista ei varsinaisesti lue INCI-listaa, mutta muutama saattaa vilkaista sitä ja tunnistaa joitakin ainesosia kuten alkoholin. Yksi vastaaja mainitsi, että luottaa vain tuttuihin merkkeihin ja niiden tuotelupauksiin, mutta INCI-listalla ei ole merkitystä. Suurin osa vastasi, ettei lue INCI-listaa, koska ei ymmärrä siitä mitään.

10. Suurin osa vastaajista kiinnittää huomionsa hintaan, tuotteen mainoslupauksiin ja tuotekuvauksiin. Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen soveltuuko tuote herkälle iholle eli lukeeko siinä ”sensitive, rauhoittava, kosteuttava tms...”. Yksi vastaaja kertoi tutkivansa onko tuotteella Allergia-ja Astmaliiton allergiatunnus. Lisäksi kiinnitettiin huomiota tuotteen hajusteettomuuteen tai tuoksuihin yleensä. Myös näytteitä tai testereitä toivottiin, jos tuote on ennestään tuntematon.

11. Eniten vastaajat kertoivat tunnistavansa tuotteet siitä, että niissä lukee jotakin herkkään ihoon viittaavaa. Lisäksi mainittiin hajusteettomuus sekä pakkausmerkinnät ja tuotteen nimi. Kaksi vastaajaa mainitsi lisäksi katsovansa, että löytyykö tuotteesta Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnus.

12. Kun kysyttiin mikä tuotteessa tai pakkauksessa vaikuttaa ostopäätökseen, yksi vastaajista tiivistä vastauksensa seuraavasti: hinta, laatu, raikkaus, tunnettuus. Näiden perusteella ei tunne ostavansa 'sikkaa säkissä'. Muutkin vastaajat kertoivat katsovansa hintaa, tuotekuvausta ja merkintää siitä, että tuote on tarkoitettu herkkäihoisille. Tuoksu ja/tai hajusteettomuus oli myös tärkeää. Se, että tuote on jo ennestään todettu hyväksi ja omalle ihotyypille sopivaksi oli myös merkittävä tekijä. Yksi vastaaja sanoi, että jos tuotteessa on kerrottu käytettävän luonnollisia ainesosia niin se saa aina voitettua hänet puolelleen. Pakkauksesta mainittiin, että mieluummin yksinkertainen ja tyylikäs kuin hirveän erikoinen, ettei tarvitse maksaa "tyhjää". Rauhoittavat värit kuten valkoinen, koettiin hyväksi herkän ihon pakkauksissa.

13. Suurin osa kertoi, ettei löydä päivittäistavarakaupasta itselleen sopivia herkän ihon tuotteita paitsi Lumene (Lumene Sensitive Touch, puhdistustuotteet ja voiteet). Yksi vastaajista käytti Erisan puhdistusgeeliä ja kasvovettä ja toinen Garnierin herkän ihon tuotteita.

14. Suurin osa vastaajista ei osannut nimetä mitään tiettyä merkkiä, jolle toivoisi herkän ihon tuotteita ja jolla sellaisia ei vielä ole. Pari vastaajaa kertoi olevansa tyytyväisiä nykyisiin tuotteisiinsa (Garnier ja Vichy)

15. Kaikki kysymykseen vastanneet toivoivat lisää valikoimaa herkän ihon tuotteisiin, erityisesti kasvovesiä ja kasvovoiteita sekä kosteuttavia silmänympäristuotteita. Myös kosteuttavia naamioita ja suun kautta otettavia, ihon hyvinvointia lisääviä ravintolisiä toivottiin valikoimiin.

16. Kysymys kuului: Minkä tuotemerkin tuotteet ovat mielestäsi hyviä ja miksi? Eräs vastaaja kertoi asiasta näin: *"Lumenen herkän ihon päivävoide on mielestäni ollut hyvä, koska se kosteuttaa ja rauhoittaa ihoa, imeytyy hyvin ja sopii hyvin meikin alle. Talvella saman valmistajan kosteusnaamio on myös minulle ehdoton tuote, koska se antaa erityisen hyvän kosteutuksen ja rauhoittaa punoittavaa ja kutiavaa ihoa sekä poistaa hilseilyä. Olen myös kokeillut joitakin Vichyn tuotteita, joissa on ollut hyviä, erittäin kosteuttavia voiteita. Päivittäistavaruopuolelta en ole löytänyt silmänympäryvoidetta, olen tähän asti käyttänyt Cliniquen Extra Rich-silmänympäryvoidetta."* Muutama muukin vastaaja kehui Lumenea,

koska se on luotettava ja pitää tuotelupauksensa. Myös Erisan, Biotherm, Vichy ja Clinique mainittiin hyviksi tuotteiksi ja syyksi sanottiin mm. että ne tuntuvat hyvältä iholla. Eräs vastaaja kertoi suosivansa Erisania, koska tuotteet ovat hajusteettomia, allergialiiton hyväksymiä ja halpoja.

Yksi vastaajista ilmaisi asian seuraavasti: *“Pääsääntöisesti ostan tuotteeni paikasta, jossa saan palvelua ja testerin, jotta voin olla varma että tuote sopii iholleni. Ja ko. asiakaspalvelijat ovat ammattilaisia ja tuntevat tuotteensa. He osaavat kertoa tuotteen ominaisuuksista selkokielellä. Tämä yleensä vaikuttaa ostopäätökseeni ja merkin valintaan.”*

17. Kysyttäessä millä tuotemerkillä on parhaat herkän ihon tuotesarjan pakkaukset, niin osa kysymykseen vastanneista kertoi pitävänsä Biothermin ja Vichyn tuotteista, koska niillä on raikkaan ja uskottavan näköiset pakkaukset. Eräs vastaaja kirjoitti: *“Lumenella on siisti linja ja asia on selkeästi ilmaistu pakkauksissa.”* Suurin osa vastaajista ei kuitenkaan osannut vastata kysymykseen mitään.

18. Useimmiten vastaajat kertoivat pitävänsä herkän ihon tuotteissa hajusteettomista sekä hyvin kosteuttavista tuotteista. Perusteluina oli, että ne eivät ärsytä turhaan ihoa eivätkä jätä kiristävää tunnetta. Eräs vastaajista vastasi kysymykseen seuraavasti: *“Riittävä kosteutus, rauhoittava vaikutus, vähentää punoitusta, imeytyy hyvin, pitää hilseilyn poissa.”* Lisäksi mainittiin että hyvä herkän ihon tuote olisi omalle ihotyypille sopiva eikä saisi aikaan epätoivottuja ihoreaktioita. Haluttiin myös, että tuote olisi tehokas ja vaikutuksen huomaisi heti.

19. Kaikki vastaajat tunnistivat Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnuksen

20. Vastaajilta kysyttiin seuraavatko he millä merkeillä on allergiatunnus. Tässä muutamia poimintoja vastauksista: *“Muiden tuotteiden kohdalla seuraan (pesuaineet ja pehmpaperit) mutta kosmetiikkatuotteissa en ole nähnyt merkkiä yhdessäkään tuotteessa, tai en ole kiinnittänyt merkkiin huomiota kosmetiikkatuotteissa.”* *“Kyllä. Antaa tuotteelle luotettavan kuvan ja vaikuttaa ostopäätökseeni myönteisesti.”* *“En voi sanoa, että seuraan, mutta pistän sen aina merkille jos siihen törmään”* *“kyllä se saattaa vaikuttaa ostopäätökseeni, merkistä tulee luottavainen olo tuotetta kohtaan”*. Suurin osa vastaajista pitivät allergiatunnusta hyvänä asiana.

21. Kysyttäessä, että vaikuttaako allergiatunnus ostopäätökseen, muutama vastaaja totesi, että kahdesta vastaavasta tuotteesta he valitsisivat sen millä on tunnus. Tunnuksesta kerrottiin lisäksi: *“Merkki vaikuttaa ostopäätökseeni ja jos tuote on minulle uusi, niin merkistä tulee luotettava olo tuotetta kohtaan.”* ja *“Yleisesti vaikuttaa positiivisesti, koska*

arvostan merkkiä”. Kaksi vastaajaa tosin totesi ettei tunnus vaikuta mitenkään heidän ostopäätökseensä.

Yhteenveto kvalitatiivisesta tutkimuksesta

Vastaajien iän keskiarvo oli 28 vuotta, suurimmalla osalla oli kuiva iho ja he luokittelivat ihonsa herkäksi, joka oli heidän oma arvionsa. Heidän ihonsa oireilee kuivumalla ja kiristyksen tunteella etenkin talviaikaan ja heillä oli myös atooppiseen ihoon viittaavia oireita. Vain yhdellä vastaajista oli todettu kosmetiikka-allergia ja hän joutuu välttämään mineraalimeikkejä, erityisesti puuteria. Muut vastaajat halusivat herkän ihon tuotteissa välttää kuivattavia aineita, kuten alkoholia ja toiseksi eniten hajusteita.

Ihohoitorutiineina haastatellut käyttävät sekä aamuin että illoin puhdistustuotteita, kasvovettä sekä päivä- ja yövoidetta. Lisäksi käytettiin silmänympärysoiteita, kosteusvoiteita vartalolle, kuorintavoiteita, kasvonaamioita ja silmämeikinpoistoainetta. Käytetyin merkki oli Lumene.

Kukaan vastaajista ei varsinaisesti lue INCI-listaa, koska eivät ymmärrä sitä. Eniten vastaajat kiinnittävät tuotteissa ja pakkauksissa huomiota tuotteen hintaan, mainoslupauksiin sekä tuotekuvauksiin. Allergiatunnusta tarkkaili vain yksi haastatelluista.

Herkän ihon tuotteet tunnistettiin pakkaustekstistä, jossa luki jotakin herkkään ihoon liittyvää. Ostopäätökseen vaikutti eniten hinta, tuotekuvaus ja tuotteen tutuus. Suurin osa kertoi löytävänsä päivittäistavarakaupasta vain Lumenen tuotteita ja useimmat suosivatkin selektiivisiä tuotesarjoja tai apteekkkosmetiikkaa. Lumenen herkän ihon tuotesarjaa kehuttiin, koska se tuntui luotettavalle. Parhaimmat pakkaukset olivat raikkautensa vuoksi Biothermillä ja Vichyllä.

Hyvä herkän ihon tuotesarja soveltuu omalle ihotyypille ja tuntuu hyvältä, kosteuttaa riittävästi, rauhoittaa ihoa ja pitää hilseilyn poissa. Kaikki haastatellut tunnistivat Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnuksen ja pitivät sitä enimmäkseen positiivisena asiana, joka saattaa vaikuttaa myös ostopäätökseen.

11 POHDINTA

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa alkuperäisen 350 lähetetyn lomakkeen vastausprosentiksi tuli 12 %, eli hyvin vähän. Tähän saattoi vaikuttaa kosmetiikkaosastojen hektinen ilmapiiri, ihmisten kiireisyys ja yleinen kielteisyys kyselyjä kohtaan. Vaikka kaikkien kyselyyn osallistuneiden kesken jaettiin viisi tuotepalkintoa, se ei ehkä ollut riittävä kannustin

osallistumiselle. Myös lomakkeen postittaminen saattaa tuntua ihmisistä vaivalloiselle, vaikka postituskuori tulikin lomakkeen mukana. Lisäksi kyselyn suorittajien oma aktiivisuus tai sen puute saattoi vaikuttaa asiaan. Tulosta olisi voinut parantaa esim. tuoteilmaisnäytteiden jako kyselyn yhteydessä tai joku muu motivaatiota lisäävä palkkio kyselyyn osallistumisesta.

Lisäkyselyn vastausprosentti oli 63 %, koska kyselyyn otettiin 100 uutta lomaketta ja vastaajia oli yhteensä 63. Tätä tulosta voi kutsua melko hyväksi, ja tuloksiin saattoi vaikuttaa se, että olin itse mukana suorittamassa kyselyä. Ihmisten suhtautuminen saattoi olla positiivisempaa, koska kyse oli omasta opinnäytetyöstäni ja kerroin itse tutkimuksen syyn.

Lisäkyselyn tehdessäni muutin hieman kyselylomaketta, koska olin huomannut että kohdassa 11. ja 12. (Liite 5.) alunperin pyydyt viisi tärkeysjärjestykseen pyydyttyä ominaisuutta, olivat hieman liikaa ja hankaloittivat tulosten analyysia. Tästä syystä muutin kohdan siten, että vastaaja numeroi kolme tärkeintä asiaa. Tämä ei vaikuttanut edellisiin tuloksiin ja se vaikutti järkevältä ratkaisulta, koska kolme tärkeintä ominaisuutta oli riittävä mittari tuomaan halutun vastauksen kysymyksiin.

Tutkimuksen tuloksista löytyi yhtäläisyyksiä aiemmin tehtyihin tutkimuksiin, ja vaikka otos oli hieman pienempi mitä olin alunperin suunnitellut, voi sen tulokset yleistää kuitenkin suuntaa antaviksi. Vaikka vastaajien keski-ikä oli melko nuori, oli otokseen kuitenkin pystytty tavoittamaan melko hyvä ikäjakauma päivittäistavarakosmetiikan kuluttajista, sillä markettikosmetiikkaa käyttävät usein nuoret, joilla ei ole varaa tai tarvetta kalliimpiin tuotteisiin.

Mittaustulosten pysyvyys, johdonmukaisuus ja luotettavuus eli reliabiliteetti on mielestäni tarpeeksi hyvä ja uskon, että toistettaessa tutkimus suunnilleen samanikäisten vastaajien keskuudessa, tulokset olisivat melko samankaltaiset. Eri ikäisten ja eri paikkakunnilla asuvien vastaajien myötä tulokset voisivat hieman muuttua, mutta uskon että kokonaisuus pysyisi silti melko samanlaisena. Tutkimuksen validiteetin eli pätevyuden pyrin maksimoimaan jo ennen kyselyn aloittamista keskustelemalla ja muokkaamalla kyselykaavaketta mm. yhteistyökumppanini L'Oréalin kokemuksen avulla sekä testaamalla lomaketta etukäteen. Tulosten perusteella olen tyytyväinen tutkimuksen validiteettiin, koska sain tuloksista vastaukset kysymyksiini.

Johtopäätöksenä tutkimusongelmalle voisin esittää, että Suomessa olisi tarvetta uudelle päivittäistavara-kauppojen herkän ihon tuotesarjalle, jonka tuotesarjalla olisi laaja valikoima. Tehdessäni kyselylomaketta oli todella yllättävää huomata miten vähän herkälle iholle suunnattuja tuotteita on päivittäistavara-kauppojen markkinoilla, eikä kilpailua esiinny juuri ollenkaan. Selektiivisissä ja apteekissa myytävissä tuotesarjoissa valikoima on suurempi,

mutta tuotteet ovat myös kalliimpia käyttää. Näin ollen kilpailua tarvittaisiin enemmän sinne missä ostovolyyymi ja -potentiaali olisi suurinta eli markettien hyllyille.

Tutkiessani allergiaa ja yliherkkyyttä aiheuttavia raaka-aineita, en löytänyt mitään selitystä sille, miksei päivittäistavara-kauppojen tuotemerkit tarjoaisi enemmän vaihtoehtoja yhä etenevässä määrin kasvavalle kohderyhmälle eli herkkäihoisille. Tällä hetkellä Lumene näyttäisi olevan ainoa tuotemerkki, joka ymmärtää käyttää hyväksi kyseisen potentiaalisen kosmetiikkamarkkinoilla. Se olikin tutkimuksen mukaan selkeä markkinoiden hallitsija, joka tarjoaa herkkäihoisille suunnattujen tuotteiden lisäksi syväkosteuttavia tuotteita, joilla on kysyntää Suomessa etenkin talviaikaan. Lisäksi atooppisista oireista kärsii n. 15-20 % suomalaisista jossakin elämänsä vaiheissa (Hannuksela 2009a), joten segmenttiä kosteuttaville tuotteille kyllä löytyy.

Herkkäihoisille suunnattujen tuotteiden valmistaminen on tuskin yhtään kalliimpaa kuin normaali-ihoisille suunnattujen tuotteet, vaan päinvastoin - tuotteiden valmistus saattaisi olla jopa edullisempaa, koska tuotteista voisi jättää pois hajusteet ja väriaineet. Siksi onkin outoa etteivät valmistajat hyödynnä enemmän tätä tarvetta. Säilöntäaineiden käyttö emulsiopohjaisissa tuotteissa on pakollista jotta ne pysyvät turvallisina, mutta säilöntäaineistakin löytyy paljon hyvin siedettyjä vaihtoehtoja. Pinta-aktiivisista aineista ja muista tuotepohjaan kuuluvista tekijöistä pystyisi myös etsimään vähiten ihoärsytystä aiheuttavat vaihtoehdot herkän ihon tuotesarjaan.

Tutkimuksista selvisi, että monet toivoisivat lisää valikoimaa myös tuoteperheen sisälle. Itseänikin joskus turhauttaa kun en löydä saman tuotemerkin sisältä kaikkea mitä tarvitsen. Erityisesti toivottiin kasvonaamioita, kuorintavoiteita, silmänympäryvoiteita ja muita hieman erikoisempia tuotteita, joita useat kuitenkin käyttävät säännöllisesti. Sillä vastoin kuin yleisesti luullaan, myös kuivaa ihoa pitää kuoria kohtuudella, jotta kosteuttavat tuotteet pääsevät imeytymään toivotulla tavalla. Myös kosteuttavat naamiot ja -seerumit ovat erinomaisia tuotteita kosteusköyhälle talvi-iholle.

Tutkiessani herkän ihon tuotevalikoiman kosmetiikkapakkauksia kysyin myös kosmetiikkaneuvoja Päivi Kousan mielipidettä siihen, tulisiko kosmetiikkapakkauksia muuttaa kuluttajaystävällisimmiksi. Hän kertoi, että pakkausten muuttaminen on vaikeaa, koska kaiken pakollisen tiedon on mahduttava hyvin pieneen tilaan. Suuremmille pakkausteksteille olisi kuitenkin tarvetta. Kousa ei pidä varoitustekstejä kuten ”ei sovellu herkkäihoisille” tarpeellisina, varsinkaan koska herkkäihoisuus on hyvin vaikea määrittellä. (Kousa 2010.) Tutkimuksen tuloksista selvisi myös ettei monikaan kuluttaja pidä tietoisesti pakkausta kovin tärkeänä, vaikka se on useimmiten asia, joka kiinnittää ensimmäisenä huomionamme. Herkän

ihon tuotteissakin mielikuvilla on suuri rooli, ja usein miellämmekin vaaleat ja puhtaat värit ideaaleiksi herkkäihoisille suunnattujen tuotteiden pakkauksiin.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa eräs vastaaja totesi ettei halua maksaa pakkauksissa turhasta, ja tämä onkin totta. Usein kosmetiikkapakkaus voi olla valmistajalle kalliimpi kuin sen sisältö. Hyvin suunnitellulla pakkauksella on kuitenkin myös muita etuja kuin houkutteleva ulkonäkö. Ergonomisuus on tärkeää ja esim. ilmatiiviillä pakkauksella voi vaikuttaa myös tuotteen sisältöön. Mikäli tuote ei pääse kosketuksiin ilman hapen kanssa, se ei hapetu niin nopeasti, jolloin myös sisältö säilyy pidempään käyttökelpoisena. Pumpupulloissa on myös se etu, että mikäli tuotetta ei oteta käsin, tuotteeseen ei kulkeudu liikaa mikrobeja jolloin säilöntäainepitoisuudet voi olla pienemmät. Myös ekologisesti ajatellen pakkausmateriaaleissa tulisi tulevaisuudessa suuntautua yhä luontoystävällisempiin vaihtoehtoihin. Muutenkin pakkausjätteen määrään tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota ja ns. ylipakkausta tulisi välttää, mikäli se on logistisesti mahdollista. Luulen, että ekologisesti pakattua kosmetiikkatuotetta arvostaa yhä useampi kuluttaja, itseni mukaan lukien.

Opinnäytetyössäni olen tahallani korostanut sanontaa ”herkkäihoisena itseään pitävät”, kuvaillessani herkkäihoisia. Olen tehnyt niin siitä syystä, että herkkäihoisuus riippuu aina tulkitsijastaan ja itse arviointi on varsin haastava asia tutkia, koska se perustuu aina henkilön subjektiiviseen tapaan tuntea ja kokea asioita. Ihotautilääkäriin diagnosoimat esim. kosmetiikalle intoleranssit henkilöt ovat eri asia kuin silloin tällöin yliherkkyysreaktioita saavat henkilöt. Tällä asialla ei ole kuitenkaan opinnäytetyössäni merkitystä, koska itseään herkkäihoisena pitävät kuuluvat joka tapauksessa herkkäihoisille tarkoitettujen tuotteiden segmenttiin. Itse en myöskään pidä itseäni kovin herkkäihoisena, vaikka saankin kosmetiikasta joskus epämiellyttäviä reaktioita ja kärsin talvisin atooppisista iho-oireista. Ostan silti usein herkkäihoisille suunnattuja tuotteita, koska pidän tuotteiden hajusteettomuudesta ja miellän ne myös kuivaihoisille soveltuviksi.

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet

Alanko, K. 2004. Allergia & Astma -lehti. Nro 3.

Anttczak A.& Anttczak S. 2001. Cosmetic Unmasked. Lontoo: Thorsons (An imprint of Harper-collins publishers)

Bauer K, Garbe D, Surburg H. 2001. Common Fragrance and Flavor Materials, Preparation, Properties and Uses. 4. Painos. Germany: WILEY-VCH

Baumann L, 2002. Cosmetic Dermatology, Principle & Practise. USA: MC Graw Hill Companies

Farage M.A. & Maibach, H. 2010. Contact Dermatitis 3/2010 Sensitive skin: closing in a physiological cause UK: Blackwell publisher Ltd 187-191

Johansson SGO, Haahtela T. 2004. Prevention of allergy and allergic asthma. Tukholma: Karger Publishers

Haahtela T., Hannuksela, M., Terho, E. 1999. Allergologia. Jyväskylä: Gummerus

Hannuksela, M. 2006. Kutina on pirullista, Raapiminen taivaallista. Jyväskylä: Gummerus

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy

Jolanki, R. 2004. Allergia & Astma -lehti. Nro 6.

Loden M., Maibach H. 2000. Dry Skin and Moisturizers, Chemistry and Funktion. USA: CRC Press LLC

Martin M. Rieger, Ph. D. 2000. Harry's Cosmetology. USA, NY: Chemical Publishing Co Inc.

Nienstedt W., Hänninen O., Arstila A. & Björkqvist S-E. 2000. Ihmisen fysiologia & Anatomia. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Philip A. Geis; Ph. D. 2006. Cosmetic Microbiology. USA: CRC Press FL

Rieger Martin M., Rhein Linda D. 1997. Surfactants in Cosmetic. USA, NY: Marcel Dekker Inc

Schlossman, Mitchell L. 2002. The chemistry and manufacture of cosmetics volume I-III. Third edition. USA: Allured Publishing Corporation

Steinberg D.C 2006. Preservatives for Cosmetics. Second edition. USA: Allured Publisher Corporation

Thomas Förster 2002. Cosmetic Lipids and the Skin barrier, USA: Marcel Dekker Inc.

Internet-lähteet

Alanko, R. Allergiset kosketusihottumat. TTL. Helsingin Allergia- ja astmayhdistys. [Verkkodokumentti] Viitattu 14.10.2010
https://www.kosmetiikka-allergia.fi/prime_7.aspx

Cosmetic ingredients database - CosIng. [Verkkodokumentti] Viitattu 24.9.2010.
http://ec.europa.eu/consumers/sectors/cosmetics/cosing/index_en.htm

CTPA. Whats in my cosmetic. [Verkkoartikkeli] Viitattu 4.10.2010.
<http://www.thefactsabout.co.uk/content.asp?menuid=40&pageid=40&menuname=What%27sin+my+cosmetic%3F&menu=main#parabens>

Euroopan parlamentin ja neuvoston kosmetiikkaasetus (EY) N:o 1223/2009 [Verkkodokumentti] Viitattu 23.9.2010.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009R1223:FI:NOT>

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/15/EY. [Verkkodokumentti] Viitattu 23.9.2010.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0015:FI:NOT>

Finlex 2009. Valtion säädöstietopankki. Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus kosmeettisista valmisteista. [Verkkodokumentti] Viitattu 12.9.2010
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050022>

Finlex 2009. Valtion säädöstietopankki. Laki kosmeettisista valmisteista. [Verkkodokumentti] Viitattu 12.9.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050022>

Formaldehydiallergia ja kosmetiikka. Helsingin Allergia ja Astmayhdistys. [Verkkodokumentti] Viitattu 21.10.2010.
https://www.kosmetiikka-allergia.fi/prime_2.aspx

Hannuksela M, Lauerma A, Herten L, Haahtela T 2006. KTL Sietokyky ja sen parantaminen allergiassa: Kansallisen allergiatyöryhmän raportti 2007. [PDF-dokumentti] Viitattu 21.9.2010.
http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/julkaisusarja_b/2007/2007b05.pdf

Hannuksela, M. a. 2009. Allergia. Lääkärikirja Duodecim [dokumentti Verkkoartikkeli] Viitattu 22.9.2010.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=alg00100

Hannuksela, M. b. 2009. Tuoksuylherkkyys. Lääkärikirja Duodecim [Verkkoartikkeli] Viitattu 22.9.2010.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=alg00339

Hannuksela M, Hajusteet tuoksuvat, herkistävät ja ärsyttävät. Allergia- ja Astmaliitto. [Verkkoartikkeli] Viitattu 30.9.2010.
<http://www.allergia.com/index.phtml?s=710>

Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys. Metalliallergiat ja kosmetiikka. [Verkkoartikkeli] Viitattu 15.10.2010.
https://www.kosmetiikka-allergia.fi/prime_5.aspx

Helsingin Allergia ja Astmayhdistys 2010. Allergiaportaali. [Verkkodokumentti] Viitattu 12.9.2010.
<https://www.kosmetiikka-allergia.fi/allergiaportaali.aspx>

Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen Kosmetiikka-allergian asiantuntijaryhmä 2005 Mykerökukkaisallergiat. [Verkkodokumentti] Viitattu 21.10.2010.
https://www.kosmetiikka-allergia.fi/prime_8.aspx

Kuluttajavirasto 2006. Turvallista kosmetiikkaa. [PDF- dokumentti] Viitattu 5.10.2010.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/File/f770eb36-7bd9-4c4a-be0e-7bd3fea13f11/Turvallista+kosmetiikkaa.pdf>

Kuva 1. Ihon rakenne. Nordströmin plastiikkakirurginen sairaala. Viitattu 19.10.2010.
<http://www.nordstromhospital.fi/img/ihon-laserointi-ihonkerroksetpiirros.jpg>

Mustajoki P. Autoimmuunisairaudet. 2009. Lääkärikirja Duodecim [Verkkoartikkeli] Viitattu 22.9.2010.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00010

Pons-Guiraud, A. 2004. Sensitive skin: a complex and multifactorial syndrome, Journal of Cosmetic Dermatology [PDF-dokumentti] Viitattu 13.9.2010.
<http://207.210.117.191/images2/sensitive.skin.pdf>

SCCNFP (Scientific Committee on Cosmetic Products and Non-Food Products) An initial list of perfumery materials which must not form part of cosmetic products except subject to the restrictions and conditions laid down [PDF-dokumentti] Viitattu 20.10.2010.
http://ec.europa.eu/health/ph_risk/committees/sccp/documents/out150_en.pdf

Scientific Committee on Consumer Products 2006. The SCCP's Notes of Guidance for the Testing of Cosmetic Ingredients and Their Safety Evaluation 6th Revision. [PDF-dokumentti] Viitattu 2.10.2010
http://ec.europa.eu/health/ph_risk/committees/04_sccp/docs/sccp_o_03j.pdf

Suomen hajuste- ja kemikaaliherkät Ry. [Verkkodokumentti] Viitattu 9.10.2010.
<http://www.hajusteyliherkkyys.com/>

Teknokemian Yhdistys Ry 2006. Kuinka tuoksut toimivat? [PDF-dokumentti] Viitattu 4.10.2010.
http://www.teknokem.fi/files/teknokemia/liitetiedostot/Tuoksut_low_FINAL.pdf

Henkilökohtaiset tiedonannot

Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys 2010. Kosmetiikkaneuvoja Päivi Kousa. Haastattelu
Sähköpostitse 14.10.2010.

Kuvat

Kuva 1: Ihon rakenne	6
Kuva 2: Allergiatunnus	30

Kuviot

Kuvio 1: Vastaaajien ikäjakauma	32
Kuvio 2: Herkkäihoisten määrä	34
Kuvio 3: Vältettävät raaka-aineet	38
Kuvio 4: Tuotteiden käyttö	39
Kuvio 5: Tuotteiden ominaisuudet	40
Kuvio 6: Ostopäätökseen eniten vaikuttavat asiat	42
Kuvio 7: Asiat, jotka saivat kokeilemaan uutta sarjaa	45
Kuvio 8: Ominaisuudet, jotka saivat vaihtamaan uuteen sarjaan	46

Taulukot

Taulukko 1: Ihotyypit	33
Taulukko 2: Säännöllisesti käytetyt merkit.....	35
Taulukko 3: Herkän ihon tuotesarjojen käyttö	36
Taulukko 4: Käytetyt herkän ihon tuotesarjat.....	37
Taulukko 5: Tärkein ominaisuus herkän ihon tuotteissa	41
Taulukko 6: Toiseksi eniten ostopäätökseen vaikuttavat asiat.....	43
Taulukko 7: Kolmanneksi eniten ostopäätökseen vaikuttavat asiat.....	43
Taulukko 8: Asiat, jotka vaikuttavat ostopäätökseen	44
Taulukko 9: Tiedonhaku	47
Taulukko 10: Allergiatunnuksen tunnistaminen.....	47

Liitteet

Liite 1. Yleisimmät kosmetiikka-allergiat 2008.....	60
Liite 2. Rajoituksin sallitut 26 hajusteraaka-ainekemikaalia.....	63
Liite 3. Tiedekomitean rajoitettaviksi ehdottamat 78 kemikaalia	64
Liite 4. Saatekirje kyselylomakkeeseen.....	66
Liite 5. Kvantitatiivinen kyselylomake	67
Liite 6. Kvalitatiiviset haastattelukysymykset.	69

Liite 1. Yleisimmät kosmetiikka-allergiat 2008.

Allergiaa aiheuttava aine INCI -nimikkeinä.

Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys ry. Kosmetiikan Allergiaportaali.

Testattuja tuotteita 8012kpl, allergeitesteattuja kuluttajia 300kpl

Formaldehydi ja sen vapauttajat	Osuus tuotteista N= 8012	Allergisia (uudet tapaukset) N=300
Benzylhemiforma	0,00 %	17,14 %
2-Bromo-2-Nitropropane-1,3-Diol	2,30 %	10,20 %
Diazolidinyl Urea	3,80 %	19,10 %
DMDM Hydantoin	4,70 %	15,70 %
Imidazolidinyl Urea	8,60 %	21,60 %
Methenamine	0,10 %	4,20 %
Quaternium-15	0,70 %	28,00 %
Tris(Hydroxymethyl)Nitromethane	0,00 %	1,70 %
Yhteensä	19,40 %	53,00 %

Hajusteet	Osuus tuotteista N= 8012	Allergisia (uudet tapaukset) n=300
Butylphenyl Methylpropional	21,60 %	0,00 %
Hydroxyisohexyl 3- Cyclohexene	11,30 %	15,10 %
Carboxaldehyde	11,30 %	5,10 %
Benzyl Alcohol	8,60 %	0,00 %
Benzyl Salicylate	15,60 %	0,40 %
Benzyl Cinnamate	0,40 %	0,00 %
Eugenol	6,80 %	0,40 %
Farnesol	2,40 %	0,40 %
Geraniol	18,10 %	0,00 %
Parfum	70,00 %	54,70 %
Hydroxycitronellal	5,90 %	0,80 %
Isoeugenol	1,30 %	0,00 %
Cinnamal	0,50 %	0,80 %
Cinnamyl Alcohol	1,50 %	0,40 %
Coumarin	7,70 %	0,40 %
Limonene	30,60 %	0,40 %
Myroxylon pereirae	0,00 %	21,20 %
Citral	7,70 %	0,40 %
Citronellol	23,00 %	0,40 %
Myroxylon Toluiferum	0,00 %	0,40 %
Evernia prunastri	0,30 %	3,00 %
Cananga odorata %	0,30 %	0,40 %
Yhteensä	75,00 %	40,70%

Muita allergian aiheuttajia	Osuus tuotteista n=8012	Allergisia (uudet tapaukset) n=300
Lanolin	3,70 %	13,10 %
Colophonium	0,10 %	19,90 %
Propolis cera (Mehiläiskitti)	0,20 %	5,90 %
Methylchloroisothiazolinone(and)Methylisothiazolinone	2,40 %	20,30 %
Propylene Glycol	53,40 %	6,80 %
Cetearyl Alcohol	41,00 %	7,20 %
Cetyl Alcohol	20,30 %	3,80 %
Parabeenit	52,00 %	6,80 %
Allergeeniryhmä p-Phenylenediamine (hiusvärit) (n=1111)	90 %	28,80 %

Liite 2. Rajoituksin sallitut 26 hajusteraaka-ainekemikaalia.

Kosmetiikkadirektiivin 7. muutos, no 2003/15/EC

Rajoituksin sallitut 26 hajusteraaka-ainekemikaalia INCI-niminä

Alpha-Isomethyl Ionone
Amyl Cinnamal
Amylcinnamyl Alcohol
Anise Alcohol
Benzyl Alcohol
Benzyl benzoate
Benzyl Cinnamate
Benzyl Salicylate
Butylphenyl Methylpropional
Cinnamal
Cinnamyl Alcohol
Citral
Citronellol
Coumarin
Eugenol
Evernia Prunastri (Oakmoss) Extract
Evernia Furfuracea (Treemoss) Extract
Farnesol
Geraniol
Hexyl Cinnamal
Hydroxycitronellal
Hydroxyisohexyl 3-Cyclohexene Carboxaldehyde
Isoeugenol
Limonene
Linalool
Methyl 2-Octynoate

Liite 3. Tiedekomitean rajoitettaviksi ehdottamat 78 kemikaalia

Tiedekomitean (Scientific Committee on Cosmetic Products and Non-Food Products, SCCP) rajoitettaviksi ehdottamat 78 kemikaalia

Abies alba oil from cones (Abies Alba Mill)
Abies alba oil from needles (Abies Alba Mill)
Abies sachalinensis oil
Fir balsam (Abies balsamea (L.)Mill)
Fir needle oil (Abies sibirica)
Fir needle oil, Canadian (Abies balsamea)
Pine needle, dwarf, oil (Pinus mugo turra var. pumilio (Haenke) Zenari)
Pine needle oil (Abies spp.)
Pine scotch oil (Pinus sylvestris L.)
Pinus nigra oil
Turpentine gum (Pinus spp.)
Turpentine oil
Turpentine oil rectified
Turpentine, steam distilled (Pinus spp.)
Acetyl hexamethyl indan
Allyl butyrate
Allyl cinnamate
Allyl cyclohexaneacetate
Allyl cyclohexanepropionate
Allyl heptanoate
Allyl hexanoate
Allyl isovalerate
Allyl octanoate
Allyl phenoxyacetate
Allyl phenylacetate
Allyl 3,5,5-trimethylhexanoate
Allyl heptine carbonate
Amylcyclopentenone
Angelica root oil (Angelica archangelica L.)
Bergamot oil
Grapefruit oil, expressed (Citrus paradisi Macf.)
Lemon oil
Lemon oil, cold pressed, California type
Lemon oil, cold pressed, desert type
Lime oil, cold pressed, Mexican
Lime oil, expressed
Lime oil expressed rectified
Orange peel oil, bitter (Citrus aurantium L.)
Rue oil (Ruta graveolens L.)
Balsam oil, Peru (Myroxylon pereirae Klotzsch)
Balsam absolute, Peru
Balsam anhydrol, Peru
p-tert-Butyldihydrocinnamaldehyde
Cinnamal
Cinnamic aldehyde-methyl anthranilate (Schiff base)
Cassia oil
Cinnamon bark oil
Cinnamyl alcohol
Cumin oil
Cis-.alpha.-Damascone
Trans-.beta.-Damascone

Isodamascone
1-(2,6,6-Trimethylcyclohexa-1,3-dienyl)-2-buten-1-one
47
1-(2,6,6-Trimethyl-3-cyclohexen-1-yl)-2-buten-1-one
1-(2,6,6-Trimethyl-1-cyclohexen-1-yl)-2-buten-1-one
1-(2,6,6-Trimethyl-2-cyclohexen-1-yl)-2-buten-1-one
trans-Hexen-2-al
Hydroxycitronellal
Isoeugenol
d-Limonene
l-Limonene
dl-Limonene (racemic)
p-Mentha-1,8-dien-7-al
Menthadiene-7-methyl formate
Methoxy dicyclopentadiene carboxaldehyde
Methyl N-methylantranilate
3-Methyl-2(3)-nonenenitrile
Methyl octine carbonate
Methyl heptine carbonate
Oakmoss absolute (Evernia spp.)
Oakmoss resinoid (Evernia spp.)
Treemoss absolute (Usnea spp.)
Treemoss concrete (Usnea spp.)
Treemoss resinoid (Usnea spp.)
1-Octen-3-yl acetate
3-Propylidene-phthalide
2,4,6-Trimethyl-3-cyclohexene-1-methanol
Verbena absolute
(SCCNFP 2001: 4-9.)

Liite 4. Saatekirje kyselylomakkeeseen

Arvoisa kosmetiikan kuluttaja,

Tämä lomake on tehty kartoittamaan herkälle iholle soveltuvien tuotteiden ominaisuuksia ja on osa estenomiopiskelija Suvi Oksasen opinnäytetyötä.

Kysely vie vain muutaman minuutin, mutta vastaukset ovat erittäin tärkeitä työn onnistumisen kannalta. Kaikkia vastauksia käsitellään anonymisti sekä ehdottoman luottamuksellisesti, eikä tietoja käytetä muuhun kuin opinnäytetyöhön.

Täytetty lomake palautetaan oheisessa vastauskuoressa 5.10.2010 mennessä.

**KAIKKIEN OSOITTEENSA ANTANEIDEN KESKEN ARVOTAAN 5 UPEAA L'OREAL PARIS DERMO-
EXPERTISE TUOTEPAKETTIA!**

Arvonnän ohjeet lomakkeen lopussa. Kiitokset osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin,

Suvi Oksanen,

Kauneudenhoitoala, Laurea AMK

Liite 5. Kvantitatiivinen kyselylomake

Kyselytutkimus herkälle iholle soveltuvista tuotteista

1. Ikä vuosina	Ympyröi oikea numero
alle 21	1
21-30	2
31-40	3
41-50	4
51-60	5
61-70	6
yli 71	7

2. Asuinpaikka	
Etelä-Suomi	1
Länsi-Suomi	2
Itä-Suomi	3
Oulun alue	4
Lappi	5
Ahvenanmaa	6
Muu, mikä?	7

3. Mikä on ihotyypisi?	
kuiva	1
normaali	2
sekaiho	3
rasvainen	4

4. A) Koetko olevasi herkkäihoinen?	
kyllä	1
en	2

4. B) (Jos vastaus on kyllä) Millaisia oireita ihossasi ilmenee? (voit valita useamman vaihtoehdon)

Kutinaa	1
Punoitusta	2
Kuumeitusta	3
Kirvelyä	4
Kiristykseen tunnetta	5
Pistelyä	6
Ihottumaa	7
Muuta, mitä?(kirjoita vastaus alapuolelle)	8

5.A) Onko sinulla todettu kosmetiikka-allergia?	
kyllä	1
ei	2

5.B) (Jos vastaus on kyllä) Mille kosmetiikan ainesosalle/-osille olet allerginen? (kirjoita vastaus alapuolelle)

6. Minkä merkisiä ihonhoitotuotteita käytät säännöllisesti? (voit valita useamman vaihtoehdon)

Nivea	1
L'Oréal Paris Dermo-Expertise	2
Garnier	3
Lumene	4
Erisan	5
LV	6
Yves Rocher	7
Body Shop	8
Herbina	9
Apteekista saatavia tuotteita	10
Joku muu, mikä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	11

7. Oletko tyytyväinen nykyiseen ihonhoitotuotteeseesi?

kyllä	1
en, koska (kirjoita syy alapuolelle)	2

8.A) Käytätkö herkän ihon tuotesarjoja?

Säännöllisesti	1
Kausiluontoisesti (esim. talvisin)	2
Tarvittaessa	3
En koskaan	4

8.B) Minkä merkisiä herkän ihon tuotteita käytät? (voit valita useamman vaihtoehdon)

Nivea - Sensitive Balance	1
Herbina - Sensitive	2
Garnier - Skin Sensitive	3
Lumene - Sensitive Touch	4
Erisan	5
LV	6
Yves Rocher - Active Sensitive	7
Apteekista saatavia tuotteita	8
Joku muu, mikä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	9

8.C) Jos et käytä, mikä tähän on syy? (valitse 1)

Ei löydy sopivaa tuotetta	1
Hinta on liian kallis	2
En koe siihen tarvetta ihotyyppini vuoksi	3
Joku muu, mikä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	4

HUOM! MIKÄLI ET KÄYTÄ KOSKAAN HERKÄN IHON TUOTTEITA VOIT SIIRTYÄ SUORAAN LOMAKKEEN LOPPUUN!

9. Minkälaisia raaka-aineita haluat erityisesti välttää herkän ihon tuotteissa? (voit valita useamman vaihtoehdon)

Hajusteita	1
Alkoholia	2
Säilöntäaineita (esim. parabeneit)	3
Väriaineita	4
Eteerisiä öljyjä	5
Kasvipärisiä aineita	6
Muuta, mitä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	7

10. Mitä ihonhoitoon liittyviä herkän ihon tuotteita käytät tai haluaisit käyttää? (voit valita useamman vaihtoehdon)

Kasvojen puhdistustuotteet	1
Kasvovedet	2
Päivä/yövoide	3
Silmänympäryvoide	4
Seerumi/tehotipat	5
Kasvonaamio	6
Kuorintavoide	7
Vartalovoide	8
Muuta, mitä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	9

11. Numeroi 1-3 mitä ominaisuuksia arvostat eniten herkän ihon tuotesarjassa? (1=eniten, 2= toiseksi eniten jne...)

Hajusteettomuutta	_____
Tarkoin valikoituja raaka-aineita	_____
Tutkimustyötä tuotteen takana	_____
Korkeaa laatua	_____
Tuoteperheen tuotteet täydentävät toisiaan	_____
Tuote tuntuu hyvältä iholla	_____
Tuotteella on muitakin hyviä ominaisuuksia (esim. kiinteyttävä)	_____
Tuote levittyy/imeytyy hyvin	_____
Tuotteella on Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnus	_____
Tuote hoitaa myös kuivaa ihoa	_____
Muuta, mitä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	_____

12. Numeroi 1-3 mitkä seuraavista ominaisuuksista vaikuttavat eniten ostopäätökseesi herkän ihon tuotteissa? (1=eniten jne...)

Tuotemerkki on minulle ennestään tuttu	_____
Tuotteella on Allergia- ja Astmaliiton allergiatunnus	_____
Tuotteen hinta on edullinen	_____
Tuote vaikuttaa laadukkaalta	_____
Tuotteen houkutteleva pakkaus	_____
Tuote sopii juuri minulle	_____
Tuotetta on helppo käyttää	_____
Mainonta herätti kiinnostukseni	_____
Tuotteen raaka-aineet ja tutkimustyö	_____
Myymlähenkilön suosittelu	_____
Tutun henkilön suosittelu	_____
Jokin muu, mikä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	_____

13. Mikä asia tai ominaisuus saisi sinut kokeilemaan täysin uutta herkän ihon tuotetta? (valitse 1)

Edullisempi hinta	1
Tyytymättömyys vanhaan tuotesarjaan	2
Haluan aina kokeilla uutuusia	3
Houkutteleva markkinointi	4
Ilmaisnäyte	5
Jokin muu, mikä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	6

14. Mikä asia tai ominaisuus saisi sinut vaihtamaan kokonaan uuteen herkän ihon tuotesarjaan? (valitse 1)

Tuote on edullisempi	1
Tuotteen parempi sopivuus iholleni	2
Tuotteessa on laadukkaammat raaka-aineet	3
Tuotemerkin imago on luotettavampi	4
Tuotepiheessä on enemmän tuotteita kuin aiemmassa	5
Tuote on tutkitumpi kuin aiemmin käyttämäni	6
Jokin muu, mikä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	7

15. Olisitko valmis maksamaan herkän ihon tuotteesta enemmän, mikäli se vastaisi tarpeitasi?

kyllä	1
en	2

16. Mistä haet tietoa herkän ihon tuotteista/allergisoivista raaka-aineista?

Allergia- ja Astmaliiton internetsivuilta	1
Googlettamalla internetistä	2
Kosmetiikkamerkkien omilta internetsivuilta	3
Tieteellisistä julkaisuista	4
En hae tietoa	5
Muualta, mistä? (kirjoita vastaus alapuolelle)	6
	8

17. Tunnistatko Allergia- ja Astmaliiton yhteistyötunnuksen?

kyllä	1
en	2

Kiitokset vastauksistasi!

HALUAN OSALLISTUA TUOTEPAKETTIEN ARVONTAAN:

Nimi	_____	Syntymävuosi	_____
Osoite	_____		

MIKÄLI HALUAT OSALLISTUA MYÖS EMAILIN KAUTTA SUORITETTAVAAN HAASTATTELUUN JA SINULLA ON HERKKÄ IHO, ILMOITTAUDU LÄHETTÄMÄLLÄ VIESTI: "ILMOITTAUTUMINEN LISÄTUTKIMUKSEEN" OSOITTEESEEN: suvi.oksanen@laurea.fi 15.10.2010 MENNESSÄ.

Lisätutkimukseen valitaan n.10 henkilöä ympäri Suomea ja tiedot käsitellään luottamuksellisesti
Mitään tietoja ei luovuteta ulkopuoliseen käyttöön
KAIKKI HAASTATTELUUN VALITUT PALKITAAN L'OREALIN TUOTEPALKINNOLLA!

KIITOS OSALLISTUMISESTASI!

Liite 6. Kvalitatiiviset haastattelukysymykset.

Sähköpostitse tehty haastattelu.

1. Ikäsi?
2. Mikä on ihotyyppisi? (kuiva/ rasvainen/ normaali/ sekaiho)
3. a) Miten herkäsi luokittelet ihosi? (ei kovin herkkä/herkkä/erittäin herkkä)
b) Onko se oma arviosi vai perustuuko se kosmetologin/lääkärin analyysiin?
4. a) Kuvaile millä tavoin herkkä ihosi oireilee?
b) Ovatko oireet kausittaisia (esim.vuodenajoista johtuvaa) vai oireileeko ihosi ympärivuotisesti?
5. a) Onko sinulla todettu kosmetiikka-allergia? (kyllä/ei)
b) Tai oletko itse huomannut herkistyneesi jollekin ainesosalle? (kyllä/ei)
c) Jos on/olet, niin mille raaka-aineelle/aineille?
6. Mitä kosmetiikan ainesosaa/osia haluat erityisesti välttää ihonhoitotuotteissa?
7. Millä tavoin hoidat ihoasi? Millaiset ovat päivittäiset ihonhoitorutiinisi?
8. Mitä herkän ihon tuotteita käytät? Miksi? (tuotesarjan nimi sekä valikoima esim. puhdistustuotteet, päivä/yövoide, silmänympäryvoide jne.)
9. a) Luetko käyttämäsi kosmetiikan INCI-listaa pakkauksesta? (ainesosaluettelo) Miksi/Miksi et?
b) Miten INCI-lista vaikuttaa ostokäyttäytymiseesi?
10. Mihin asioihin kiinnität huomiota, kun olet ostamassa herkän ihon tuotteita päivittäistavarakaupassa?
11. Mistä tunnistat herkän ihon tuotteet?
12. Mitkä ominaisuudet tuotteessa/pakkauksessa vaikuttavat ostopäätökseesi? Miksi?
13. Löydätkö päivittäistavarakaupasta itsellesi sopivat herkän ihon tuotteet? Jos löydät niin mitä? (tuotemerkki ja valikoima)
14. Onko jokin tuotemerkki, jolle toivoisit herkän ihon tuotesarjaa? Mikä tuotemerkki?
15. Kaipaisitko lisää valikoimaa herkän ihon tuotteisiin? (esim. seerumit tms.) Kerro mitä?
16. Minkä tuotemerkin herkän ihon tuotteet ovat mielestäsi hyviä? Miksi?
17. Millä tuotemerkillä/sarjalla on mielestäsi parhaimmat herkän ihon tuotepakkaukset? Miksi?
18. Mitkä asiat/ominaisuudet tekevät mielestäsi herkän ihon tuotteesta hyvän? Miksi?
19. Tunnistatko alla olevan tunnuksen? (Kyllä/Ei) [Allergia- ja Astmaliiton yhteistyötunnus]
20. Seuraatko millä tuotesarjoilla on Allergia- ja Astmaliiton yhteistyötunnus? (kyllä/ei)
Perustele miksi?
21. Vaikuttaako Allergia- ja Astmaliiton yhteistyötunnus ostopäätökseesi? Miksi ja miten se vaikuttaa?

Kiitokset osallistumisestasi!